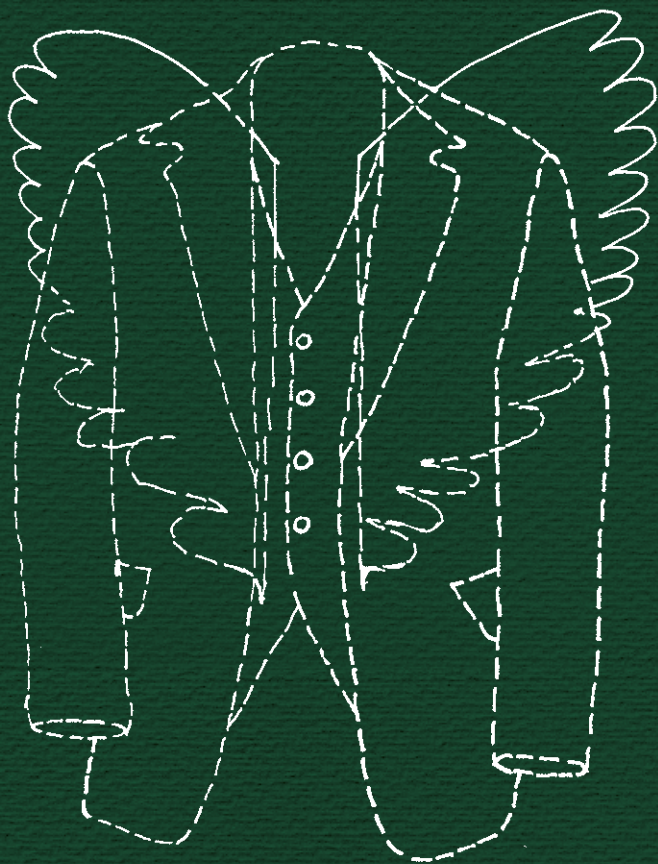


Lidé žádné duše nemají
Někteří z nich ale mají psa
(Macl)



Václav nejsoucí tady — 3
Jak to všechno začalo čili Hodina nula Ceny V. B. — 5
Svátek středoevropské poezie — 7

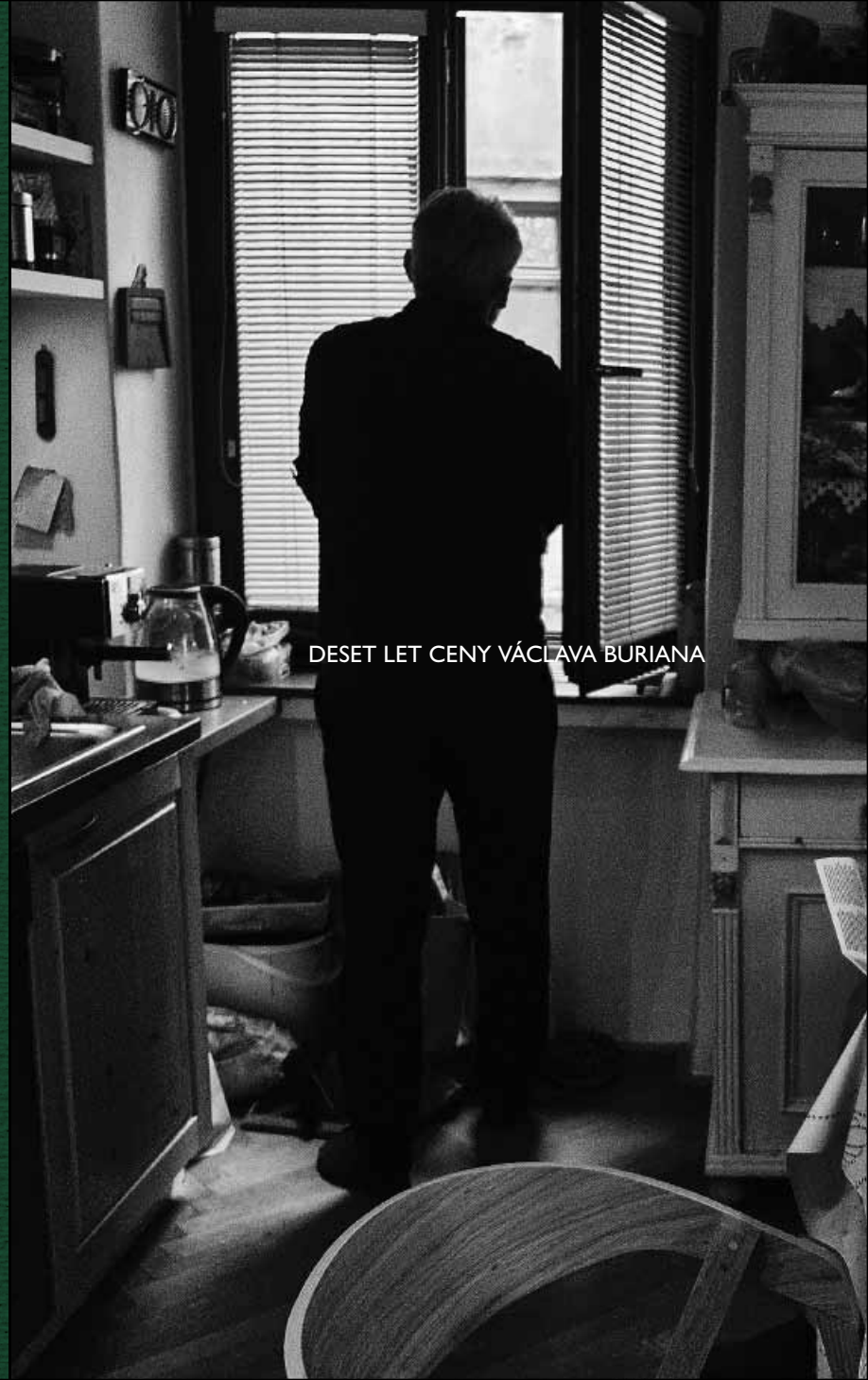
2016 Milan Děžinský (CZ) — 83
2017 Tomasz Różycki (PL) — 89
2018 Michal Habaj (SK) — 101
Jarosław Mikołajewski (PL) — 117
2019 Max Czollek (DE) — 135
2020 Dagmara Kraus (DE) — 147
2021 Ondřej Macl (CZ) — 165
2022 Dominka Moravčíková (SK) — 175
2023 Katarína Kucbelová (SK) — 183
2024 Zita Izsó (HU) — 191

2016 Laudatio na Aleksandra Kaczorowského — 207
2017 Laudatio na Lászlá Szigetiho — 209
2018 Laudatio na Andrzeje S. Jagodzińskiego — 210
2019 Laudatio na Jurije Andruchovyče — 211
2020 Laudatio na Moniku Sznajderman — 213
2021 Laudatio na Martina Pollacka — 214
2022 Laudatio na Martina M. Šimečku — 216
2023 Laudatio na Tarase Prochaska — 217
2024 Laudatio na Jacka Purchlu — 219

Členové poroty v letech 2016–2025 — 222
Laureáti v kategorii za poezii — 223
Laureáti v kategorii za kulturní
přínos ke středoevropskému dialogu — 223
Pravidla — 224

Poetry © Milan Děžinský, Tomasz Różycki, Jarosław Mikołajewski,
Michal Habaj, Max Czollek, Dagmara Kraus, Ondřej Macl,
Dominika Moravčíková, Katarína Kucbelová, Zita Izsó, 2025
Translation © Iveta Mikešová, Sabine Eschgfäller, David Voda, Marie Iljašenko,
Kateřina Klabanová, Robert Svoboda, Zuzana Henešová, 2025
Commentary © Jan Jeništa, David Voda, Zofia Bałdyga, Leszek Engelking,
Miroslav Marcelli, Aleksander Kaczorowski, Gerhard Zeilinger,
Andrzej Jagodziński, Andrzej Stasiuk, Pavel Zatloukal, 2025

ISBN 978-80-88621-39-3



DESET LET CENY VÁCLAVA BURIANA

Václav Burian už tu s námi není 11 let. Připomínáme si jej básnickým festivalem, který vznikl po jeho odchodu na popud jeho přátel a blízkých. Cena Václava Buriana nese ve svém názvu i obsahu odkaz člověka, kterého si mnozí pamatují jako neúnavného kulturního hybatele, výborného překladatele, trefného publicistu komentátora, ale taky kumpána v Ponorce a dalších olomouckých hospodách v pěším dosahu Komenského ulice, vždy připraveného vést zasvěcené hovory „o čemkoli všedním, ale nějak zajímavém“.

V prvních letech se festivalu účastnili zejména ti, kdo Václava osobně znali a byli mu blízcí – myšlenkově, přátelstvím, kusem společné cesty. Postupem času přímá vazba účastnictva festivalu na Burianovu osobnost ustoupila do pozadí: jak cena stárne, tak i mládež, a nejmladší básnířky a básníci už si jméno V. B. před příjezdem do Olomouce vyhledávají jako heslo na Wikipedii, aby alespoň zběžně zjistili, kvůli komu se to na Moravu vlastně trmácí. Na českých polonistikách se ovšem Václav mezitím stal – vedle dalších vybraných jmen – státnicovou otázkou „Nejvýznamnější překladatelé z polštiny ve 20. a 21. století“.

Václav taky vstoupil do literatury, a to nejen jako autor, ale i jako postava: žije na stránkách prvního románu básnířky Ewy Lipské jako „Moravan Vlašek“, jenž v sobě má „spoustu hrabalovského humoru a melancholickou něhu“, setkáme se s ním v cestopisném eseji Międzymorze, kde Ziemowit Szczerek vykresluje jeho karikaturu: „Seděli jsme v hospodě, v oblacích kouře, mezi statečnými poctivými břichy starších štamgastů mísících se s pružností a sexappealem omladiny. Kouřil jednu za druhou. Mluvil hodně, hodně o demokracii a unii a svobodě, byl jako Michnik a Havel dohromady. Měl sympatického kousavého pejska, co se neustále motal pod stolem.“ Szczerkovo první setkání s Vaškem. Obraz nám mnohým důvěrně známý, přesaditelný do některého z lokálů Krakova, Vilniusu nebo Vídně.

Václav Burian byl prototypem svobodného člověka – celý život si vlastně dělal, co chtěl, přestože mu cestu předkreslovaly vnější okolnosti. K publikování v novinách a časopisech si vybíral texty, které sám považoval za důležité, překládal výhradně věci, které přeložit chtěl. Entuziasmus, osobní angažovanost. Vědomě se pouštěl do činností, které se nevyplácejí: vydávání Listů, pořádání literárních večerů, neúnavná propagace tvorby důležitých a zajímavých lidí z Polska, které u nás nikdo nezná. Neúnavná? „Pořád jen Polsko pro začátečníky,“ povzdechl si v roce 2010.

Básník? Z jeho vlastní poezie toho máme k dispozici malinko – dvě sbírky, polskou a českou. Na tomto poli šetřil slovy i obrazy, svou tvorbu přitom glosoval s přirozenou skromností a humorem: „Za básníka se vlastně nepovažuji. (...) Může se ta poezie někomu nelíbit, ale obvinění z grafomanie mi asi nehrozí.“ Svůj talent věnoval jiným: Miłoszovi, Wojackovi, Krynickému, Wojtyłovi, Stasiukovi, Lisowskému, Engelkingovi, Mrozkovi. Básnictví jako služba, básnictví jako dialog.

Básník nejsoucí tady, jsoucí však v písmenech na papíře, v slovech a myšlenkách vlastních i cizích, v imperativu věčné činnosti.

*Dirou po suku hleděl jsem do zahrady,
A přece zanechávám nápis:
Byl jsem tady.*

V. B., *Přítomnost*

Jan Jeništa

Jak to všechno začalo
čili Hodina nula Ceny Václava Buriana

Shodou osudových okolností jsem se ocitl na samotném počátku vzniku Ceny Václava Buriana, v její „hodině nula“ na rozhraní devátého a desátého října roku 2015 v olomouckém bytě Václava a Zuzany Burianových.

Zde malá vsuvka jako vyznání: Václav, můj novinářský, politický a lidský mentor od roku 2003, kdy jsem začal psát do Listů, mi byl jedním z nejvzácnějších; jedním z těch, jež mohli volat v kteroukoli denní i noční hodinu, a kterým se telefon bral vždycky. Naše noční telefonáty končily i tím, že jsem před půlnocí vyrážel z domu na jednu či dvě polišské desítky a půl popelníku červených marlborek, aby bylo tète-à-tète dokončeno, co umdlévající telefonující ruka už nezvládla. Vzpomínám na dopolední černočerná espressa Illy se lžičkou domácího medu v jeho krásném bytě v přestávce mezi vařením a vyřizováním agendy Listů a nakladatelství Burian a Tichák. Tolik na vysvětlenou, jak jsem se ocitl kolem půlnoci u Burianů doma na after-party bezprostředně po vzpomínkovém koncertě Vladimíra Mertvy a improvizovaném čtení poezie v olomoucké Hospodě U Musea čili Ponorce.

Tohle hospodské setkání „přesně rok poté“ bylo takřikajíc stále součástí terapie z kolektivního šoku, který jsme všichni utrhli. Václavův náhlý odchod ve Vídni dne 9. října 2014 byl totiž v kroužku kolem Listů roven ráně egyptské. Ještě mám před očima pohnutý obličej Václavova bratra Martina, který jak uštknutý opakoval: „Je třeba něco udělat, aby z té hrůzy vzešlo něco dobrého a trvalého.“ Nikdo pořádně nevěděl co, až na Zuzanu, jež z nás všech byla nejpřesvědčenější, že to musí být setkání básníků, překladatelů a intelektuálů ze všech Václavovi tak drahých středoevropských končin, samozřejmě včetně milovaného Polska. A také byla ochotna první ročník takového podujetí podpořit penězi a „něco s námi mladými rozjet“. Zbývalo jen vymyslet co, dát tomu jméno, formát, pravidla, místo a čas.

Snad jsem to byl já, kterého napadl název Cena Václava Buriana a také, že to má být živá soutěž básníků v originálních řečech střední Evropy. Přítomná rodinná přítelkyně, básnička a klasická řecká filoložka byla v té noční hodině plamenně proti. S pochybným argumentem, že „v poezii nelze soutěžit jako na olympiádě“. Nonšalantně popírajíc, že součástí starořeckých olympiád (sic!) bývala básnická klání. Ovšem Zuzana, Martin i další Václavovi nejbližší: Tomáš Tichák, Leszek a Majka Engelkingovi, se mého nápadu nezalekli. A tak jsem jej začal rozvíjet.

Pár dní nato (kolem dvacátého října) účastnil jsem se jisté přednášky v Praze a spal jsem ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech. Cestou na druhou ranní kávu směrem na Malostranské náměstí jsme v několika esemeskách spolu s „mým Azraelem“, který mi v onen osudový večer zvěštoval smutnou zprávu z Vídně, kde sám byl, básníkem a rovněž tak přispěvatelem Listů Petrem Borkovcem, vymysleli formát prvního ročníku. Všechno jsem téhož dne tlumočil doma, a byla to má paní, básnička a literární vědkyně, Sabine Eschgfäller, znala básnických cen německojazyčných zemí, která navrhla, že taková soutěž musí mít bezprostředně po básnických čteních živou debatu mezinárodní poroty a také vlastní Cenu diváků. Zuzana s Tomášem Tichákem pak trvali na druhé soutěžní kategorii, kterou jsme poněkud krkolomně nazvali Za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu.

Před Vánoci t. r. pak na olomoucké poště u nádraží malý hlouček přátel ověřil podpisy na dokumentech nově vzniklého Výboru pro Cenu Václava Buriana.

David Voda

Děkuji. Vám všem – autorům a autorkám, čtenářům a čtenářkám, porotcům a porotkyním, překladatelům a překladatelkám, publiku – děkujeme za důvěru, za vaši přítomnost, pozornost. Díky vám mohla Cena Václava Buriana vyrůst do podoby, jakou má dnes. Už deset let spolutvoříte prostor, v němž se setkávají jazyky, poetiky a postoje, které dohromady utvářejí obraz středoevropské poezie. Děkujeme za každou myšlenku, každý překlad, každý přednesený verš. Bez vás by tu Cena nebyla.

Cena Václava Buriana vznikla jako snaha navázat na odkaz olomouckého intelektuála, překladatele a publicisty, který věřil v otevřený dialog mezi jazyky a kulturami. Postupně se vyvíjela a rozšiřovala, až se stala platformou, která propojuje středoevropské básníky a básničky, překladatelky a překladatele, a která si klade za cíl udržovat poezii jako živý a sdílený jazyk v regionu mezi Labem a Dněprem. Cena je dnes mnohem víc než soutěž – je to způsob, jak udržovat poezii v pohybu, jak o ní debatovat a jak ji prezentovat.

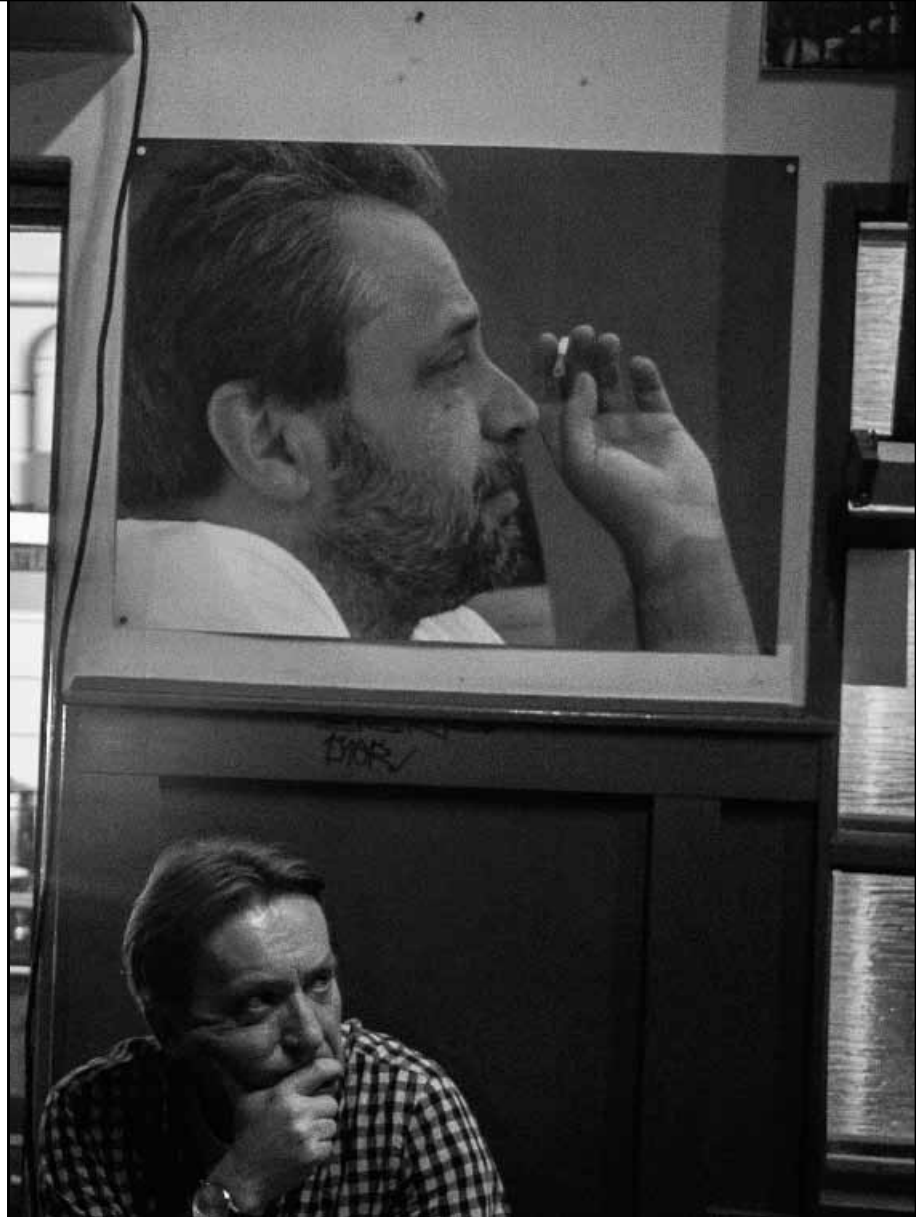
Do budoucna bych ráda posílila její roli i jako prostoru pro debatu – o tom, co středoevropská poezie dnes znamená, a co vlastně znamená střední Evropa. Věřím, že nejde o anachronismus, ale o koncept, který je třeba neustále znovu promýšlet a aktualizovat. Střední Evropa pro Cenu není jen historická nebo geopolitická kategorie – je to místo hledání společných hodnot, sdíleného jazyka a citlivosti k odlišnostem. A poezie je pro takové hledání ideálním prostředím.

Jedním z největších úspěchů Ceny Václava Buriana za uplynulých deset let jsou křížové překlady – každý ročník přinesl překlady autorských textů do všech jazyků Ceny. Bez překladů nelze hovořit o středoevropském literárním prostoru. A překlady poezie jsou obzvláště vzácné – každý z nich je malý svátek. Mnohojazyčnost není překážkou, ale silou. V tomto ohledu je Cena Václava Buriana v regionu skutečně výjimečná. Výjimeční jsou i překladatele a překladatelky, díky kterým se tento nápad povedl. Mnozí z nich jsou také básníci, mnozí získávali a získávají ve svých zemích důležitá ocenění. Děkujeme, že s námi jste.

Jsme jediná středoevropská literární cena? V něčem ne, v něčem ano. Existují vynikající ceny jako Angelus, udělované ve Vratislavi nejlepšími středoevropskými knihám přeloženými do polštiny. Cena Václava Buriana se však vydala jinou cestou – zaměřuje se výhradně na poezii a na původní jazyky. Jde nám o přímé setkání bez prostředníků, o přítomnost hlasu a textu v jeho autentické podobě. To je směr, který považujeme za ojedinělý a potřebný.

Letošní ročník je výjimečný – nemáme nominace, zato přivítáme v Olomouci laureátky a laureáty z minulých let. Společně si připomeneme, jak různorodá, živá a proměnlivá je současná středoevropská poezie. Možná se ukáže, že je někdy lepší neškatulkovat, nerozdělovat texty do kategorií, ale vnímat je v jejich celistvosti. Jen tak uvidíme, jak poezie dokáže překračovat hranice – jazykové, kulturní i politické. A Cena Václava Buriana s ní.

Zofia Bałdyga





Šapitó ve dvoře bývalé kanovnické rezidence ve Wurmově ulici,
první azyl CBV, 28. 9. 2016



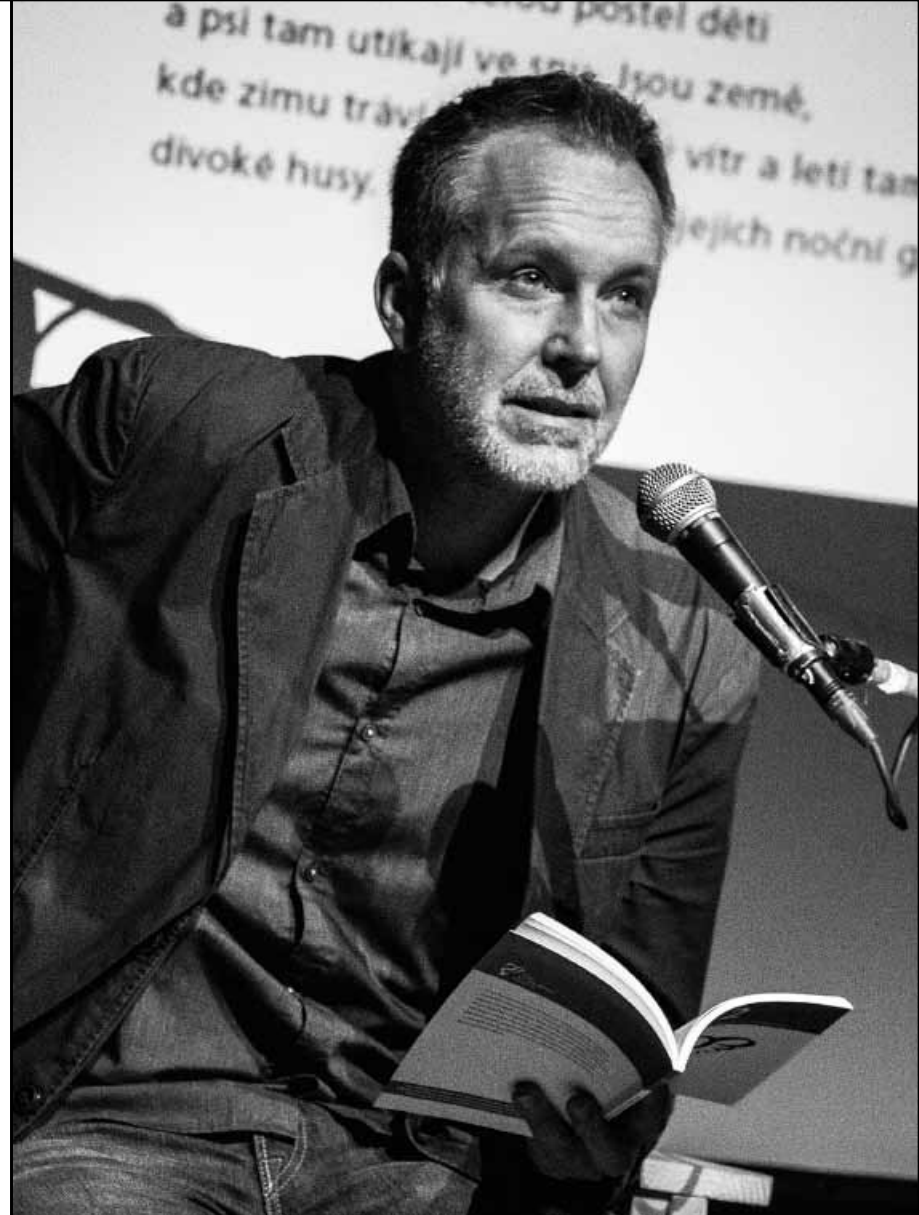
Milan Děžinský a Marie Iljašenko, přípitek ve výčepu
Hospody U Musea, Olomouc, 28. 9. 2016



Tomáš Tichák, Marie Iljašenko, Jerzy Jarniewicz a Aleksander Kaczorowski, Hospoda U Musea, Olomouc, 28. 9. 2016



Hospoda U Musea aka Ponorka, Olomouc, 28. 9. 2016



Tomasz Różycki, Olomouc, 28. 9. 2017



Druhý azyl CVB v Divadle na cucky, Dolní náměstí,
Olomouc, 28. 9. 2017



Divadlo na cucky, Olomouc, 28. 9. 2017



László Szigeti, Olomouc, 28. 9. 2017



Jarosław Mikołajewski, Olomouc, 28. 9. 2018



Andrzej Jagodziński, Mária Ferenčuhová, Michal Habaj,
David Voda, Olomouc, 28. 9. 2018



Marcin Świetlicki a jazzová formace Zgniłość, Hospoda U Musea,
Olomouc, 28. 9. 2018



Koncert Jurije Andruchovyče a kapely Karbido v Hospodě
U Musea, Olomouc, 28. 9. 2019



Lukáš Sedláček, Peter Prokopec, Jurij Andruchovyč,
Mária Ferenčuhová, Max Czollek a Martin Burian,
28. 9. 2019



Aleksander Kaczorowski při rozhovoru s Jurijem Andruchovyčem,
třetí azyl CVB v Divadle hudby, Olomouc, 28. 9. 2019



Zdeněk Brázda (Cipís), Leszek Engelking, Hospoda U Musea,
Olomouc, 28. 9. 2019



Julia Fiedorczuk, Jan Jeništa, Lukáš Sedláček, Peter Prokopec,
CVB, Divadlo hudby, Olomouc, 28. 9. 2019



Petr Borkovec v bytě Václava Buriana v Komenského ulici,
čtvrtý azyl CVB, Covid/lockdown, 28. 9. 2020



Petr Borkovec



Mária Ferenčuhová



Lena Dorn



veronika rácová



Yvette Shanfeld



Michal Tallo



iderman



dagmara kraus



Aleksander Kaczorowski

Online autorská čtení moderovaná z bytu Václava Buriana,
Covid/lockdown, 28. 9. 2020



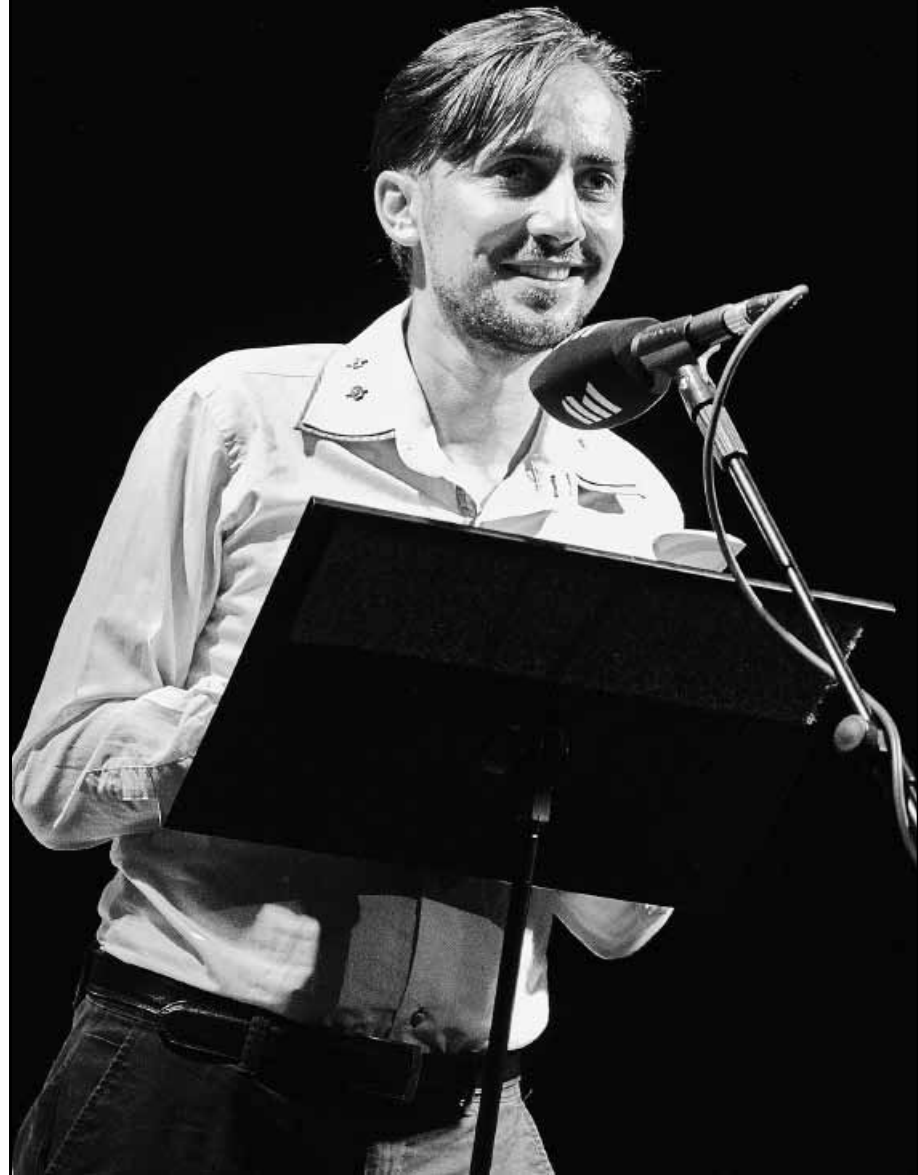
Dagmara Kraus (online) a Petr Borkovec v bytě Václava Buriana
v Komenského ulici, Covid/lockdown, 28. 9. 2020



Po vyhlášení vítězů v kuchyni Václava Buriana, Alexandr Jeništa, Zuzana Burianová, Martin Burian a David Voda, Covid/lockdown, 28. 9. 2020



Improvizované online studio Muzea umění Olomouc, knihovna
Václava Buriana, Covid/lockdown, 28. 9. 2020



Ondřej Mačl, Olomouc, 28. 9. 2021



Sibylla Vričič Hausmann, Velké studio Českého rozhlasu Olomouc,
Horní náměstí, pátý azyl CVB, 28. 9. 2021



Martin Pollack a Monika Sznajderman,
Olomouc, 28. 9. 2021



Koncert skupiny Zvíře jménem podzim v Jazz Tibet Clubu,
Olomouc, 28. 9. 2021

ier reicht kaum zum Lesen,
stems ist es barmherzig
ckten.





Poème symphonique pro 100 metronomů Györgyho Ligetiho
v podání orchestru BERG, Trojlodí Muzea umění Olomouc, pátý azyl CVB,
28. 9. 2022

My všichni, Evropo, jsme tak hluboce zneklidnění,
že někteří z nás jsou dokonce zabíjí.
Promazávej častěji videa na YouTube,
aby zdejší krutost nešokovala tvoje občany.
Někteří z našich tě nikdy nespatří na vlastní oči.
Ale ty máš taky něco se zraken, Evropo, umanutě
nevidíš vyražené oči ani střelné rány.



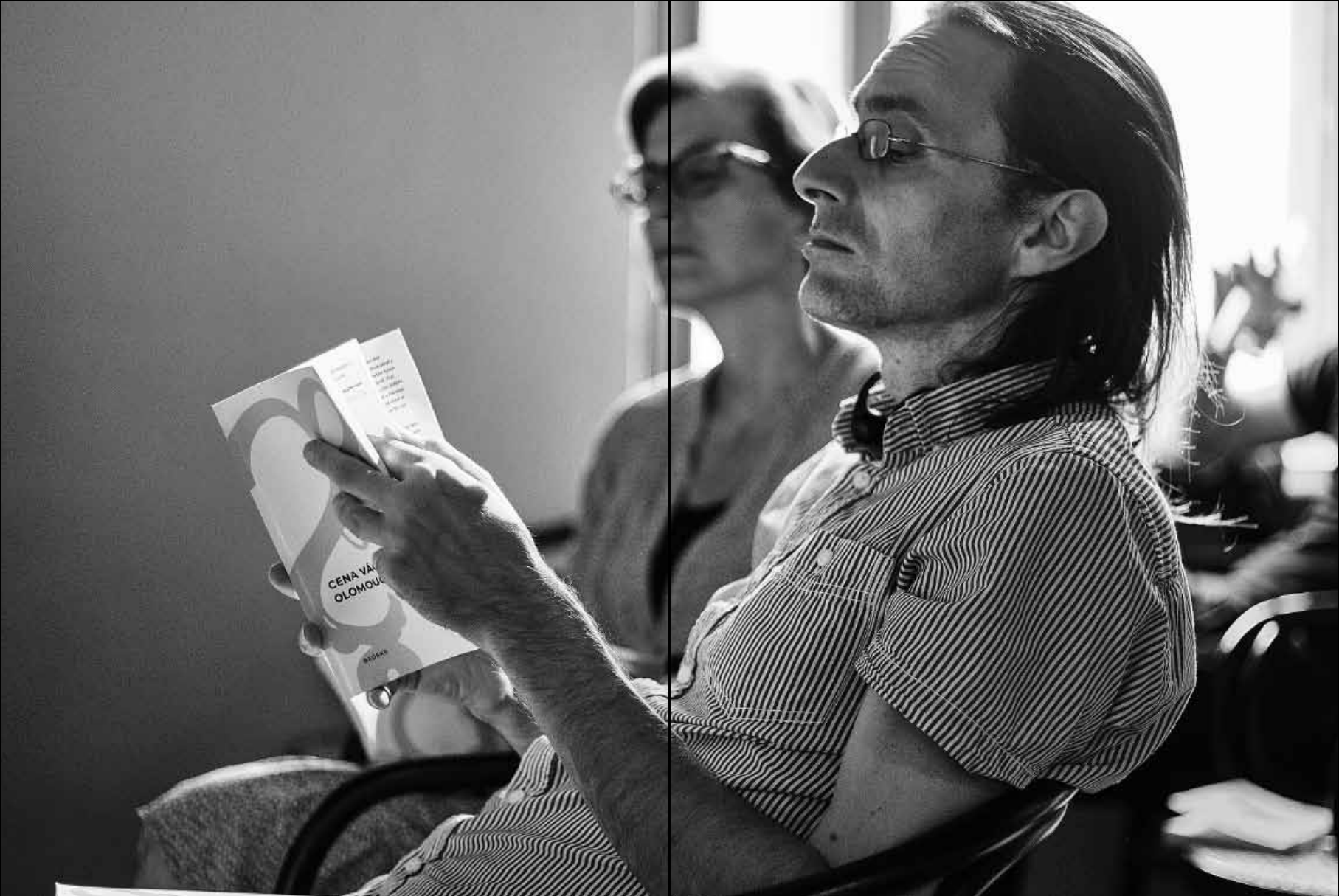
Besední sál, Muzeum umění Olomouc,
šestý azyl CVB, 28. 9. 2022



Veřejná debata poroty Ceny Václava Buriana,
Olomouc, 28. 9. 2022



Katarína Kucbelová, Olomouc, 28. 9. 2023





Autorská performance Petra Borkovce a Prague Quite Music Collective, terasa Muzea umění Olomouc, 28. 9. 2023



Central – scéna pro živé umění, Muzeum umění Olomouc,
sedmý azyl CVB, 2. 10. 2024



Porota CVB – Petr Borkovec, Sabine Voda Eschgfäller, Zofia Bałdyga,
István Vörös, Tomáš Tichák, 2. 10. 2024



Zita Izsó, Olomouc, 2. 10. 2024

Milan Děžinský (*1974, Kyjov) je český básník, překladatel a učitel. Vystudoval učitelství českého jazyka a angličtiny na Univerzitě J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Doposud vydal osm básnických sbírek, které charakterizuje civilní obraznost, existenciální hloubka a jemná ironie. V roce 2014 byl nominován na Drážďanskou cenu lyriky a v roce 2016 se stal prvním laureátem mezinárodní Ceny Václava Buriana za poezii. Jeho sbírky *Slovník noci*, *Přízraky* a *Tajný život* byly nominovány na cenu Magnesia Litera. Za svou sbírku *Obcházení ostrova* (2017) obdržel v roce 2018 cenu Magnesia Litera – Poezie. Jeho zatím poslední básnická kniha *Šestý prst* vyšla v nakladatelství Host v roce 2022. Kromě vlastní tvorby se věnuje překladu anglicky psané poezie. Pracuje jako učitel angličtiny v Roudnici nad Labem, kde také žije.

MD

Jaro

Zkřehlé včely na květech,
pootevřených jak odchlípnuté nehty.
Pyl líně lne.
Choroš prší jarním vlhkem
jak zapařená mouka.
V krabaté kůře se líhne pozorný
obličej Theodora Roethka.
Vzduch voní jako paměť.
Ponrava pod sandálem
hloubí skulinu jak černou díru
v paralelním vesmíru. Její průsvitný
vnitřek se třese třaskavou budoucností ledku.
Minulost našla svou průrvu
a vlhce klouže vpřed, ale svět jásá.
Těsně před polednem
radlice vykloubí z hlíny vlhkou krysí lebku.

Na Murteru

Vlny pleskají o dno člunu.
Kotevní provaz je napnutá šlacha.
Vítr je silný.
Slyšet není nic než vítr.

Co přichází z vnitrozemí, dusí se na břehu.
Obcházení olivovníků s mumii kočky.
Čikády pilují člověka jak nehet.

Jsi blízko k ničemu, jak jen je to možné,
než ti páteř napne tisíciletá ryba.

Tahle krása není pro mě
V májový večer tráva pod dotykem jihne

Je o něj opřená
Vzhlíží k němu s pootevřenými ústy
a hledá jeho oči
On si kouše ret a dívá se přes ni
na řeku, na kterou hlučně přistává pták

Taková krása není pro mě

Chci utkvět s nimi v téhle chvíli

Být svým stínem ve výhledu do zahrady
Dveřníkem své kočce

Na život a na smrt

Světlo je tu ubohé, a když dorazí půlnoc
muži objímají sklenice

Hlava na rameni nedávného nepřítele

Jako by se všechno už stalo

Noční chůze podél otlučených zdí
Být ve tmě je jako být v něčím těle

Táhlý, znepokojivý skřípot vlaku
který pak stojí na kolejích tiše a nehybně

Smutek tě políbí do podpaží, vlhká, prudká rozkoš

V den jako tento

V den jako tento, ponurý a vlhký,
kdy každý obrys obepíná tma
a kdejaký slizká mrcha leze z bláta
V den, který ze zpráv vyplavuje do černého
písku řasy zla
vypravil jsem se před svítáním na vrch nad
svým domem
a pozorně čekal na slunce
a když nakonec vzešlo z oparu lesa
nebyl jsem překvapen
– a stejně jako celý les, kopce, trávy a nebe
jsem mu pomáhal

Tomasz Różycki (*1970, Opole) vydal devět básnických sbírek (naposledy *Hulanki & Swawole* v roce 2024), dvě epické básnické skladby (naposledy *Ijaš*, *Ijaš* v roce 2021), dva romány (naposledy *Złodzieje żarówek*, *Złodzieje żarówek*, 2023) a také dva svazky esejů (naposledy *Próba ognia. Błędna kartografia Europy*, *Zkouška ohněm. Bludná kartografie Europy*, 2020). Je laureátem mj. Ceny Kościelských 2004, Ceny Josifa Brodského 2007, Ceny Václava Buriana 2017, Ceny Ambasador Nové Evropy 2020, Ceny Samuela Lindého 2023, Ceny Wisławy Szymborské 2023, Ceny Le Grand Continent 2023 a Literární ceny Města Varšavy 2024. Byl stipendistou Berliner Künstlerprogramm 2018/2019 a Siegfried-Unseld Professorship na Humboldtově univerzitě v roce 2022. Žije v Opoli.

Básně přeložily Iveta Mikešová (s. 94–95) a Marie Ijašenko (s. 96–98).

TR

13. Ostrygi i daktyle

*Powiedz mi, jak byś chciała? Mamy tu owoce,
ser, wino, nasiona, mamy trochę przypraw
i kobicą ulicę oraz męski lipiec,
i Kraków, trochę światła, za sobą epokę*

*genialną i straszliwą, przed sobą widoki
na jeszcze genialniejszą i jeszcze straszliwszą.
I mamy do wyboru trzy rodzaje życia:
możemy być bogaci i szczęśliwi, potem*

*szczęśliwi ale biedni, lub tylko szczęśliwi
i pał diabli finanse. Pytam o to w chwili,
kiedy się rozpadają korporacje, walą
wystawy i imperia, legendy futbolu*

*zaczynają faulować. Nadeszła już pora,
żeby to wszystko rzucić i trochę oszaleć.*

Zapomniane mapy

*Pojechałem na Ukrainę, to był czerwiec
i szedłem po kolana w trawach, zioła i pyłki
wirowały w powietrzu. Szukałem, lecz bliscy
schowali się pod ziemią, zamieszkali głębiej*

*niż pokolenia mrówek. Pytałem się wszędzie
o ślady po nich, ale rosły trawy, liście,
i pszczoły wirowały. Kładłem się więc blisko,
twarzą na ziemi i mówiłem to zakęcie –*

*możecie wyjść, już jest po wszystkim. I ruszała
się ziemia, a w niej krety i dżdżownice, i drżała
ziemia i państwa mrówek roiły się, pszczoły
latały ponad wszystkim, mówiłem wychodźcie,*

*mówiłem tak do ziemi i czułem, jak rośnie
trawa ogromna, dzika, wokół mojej głowy.*

Dwadzieścia siedem

(dla George'a Steinera)

*Jesień już, a Bóg nadal majsterkuje
świat w szopie. W centrum handlowym na półkach
chaos i pustka, więc z pustego w próżne
leje. Dwadzieścia sześć wersji kosmosu,*

*wszystkie nieudane, ląduje w śmieciach,
czarnej dziurze za szopą, zwanej szeol
dla żartu, portal serio, lub odwrotnie,
kiedy wiatr i przeciąg. A właśnie klecił*

*kolejną wersję, gdy mu przerwał dzwonek
i kosmos wypadł mu z rąk. To ktoś w sprawach
z Prudnika? Spisać licznik? To za światło
rachunek? Naser mater, mówi, trudno*

*i darmo, oto świat, wreszcie gotowy.
Najwyższa pora na ważniejsze sprawy.*

Szeregowy „Seneka”*(pamięci Romana Ratusznego)*

*Jak zawsze śmierć robi sobie zdjęcia z najpiękniejszymi.
 Jej samej nie widać, jest za mała, jest najmniejszym
 kwantem, podróżującym pomiędzy światami
 od osobliwości do osobliwości, z całą galerią fotek,*

*jak księżna Thurn und Taxis na wakacjach w Italii
 czy Kenii, pstrykająca boskie zjawiska, nim przepadną:
 biały nosorożec, umierający Gal, gaj za Pienzą.
 Albo to dziecko, żywe złoto. Od małego nie zgadzał się*

*na krzywdę. Idziecie ze mną czy będziecie tak patrzeć
 jak skamieniali? Drogą do wolności była każda żyła
 jego ciała. Przyjaciele trzy razy wychodzili po nie na ziemię
 niczyją, ale nie ma ziemi niczyjej, jest wolny step,*

*nie ma niczyich dzieci, jest porzucona w jarze siostra,
 wbity w glinę brat. Śmierć wie o tym aż za dobrze,
 i spieszy się, w kadrze bawi krócej niż zeptosekundę.
 Tylko czas różni chłopca od boga, jedynie czas.*

Żadnych wierszyków

*A najgorsza ze wszystkich jest poezja,
 nikt jej nie lubi, a czytanie wierszy
 to prawdziwy koszmar i nie wiesz nigdy,
 co właściwie poeta miał na myśli.*

*Zamiast napisać to, co miał na myśli,
 tak długo wymyśla, żeby napisać
 w końcu absolutnie wszystko, z wyjątkiem
 tego, co na myśli ma rzeczywiście*

*i z chytrą miną gryzmoli te swoje
 Listy do Kamyka, Hamleta, Kota
 w pustym mieszkaniu, do Ludożerców
 albo do Biednej Mowy, ale nie chce*

*nic po ludzku do Ludzi, jak ty czy ja,
 którzy kontakt z wierszem miewają w złych snach.*

13. Ústřice a datle

Řekni, co bys chtěla? Máme tady ovoce,
sýr, víno, semena a trošku koření,
máme ženskou ulici a mužský červenec,
a Krakov, trochu světla a za sebou dobu

geniální a strašnou, a před sebou výhled
na ještě geniálnější a ještě strašnější.
A můžeme si vybrat z tří druhů života:
můžeme být bohatí a šťastní, anebo

šťastní ale chudí, anebo jenom šťastní,
čert vem finance, ptám se na to ve chvíli,
kdy se rozpadají korporace, kdy se hroutí
výstavy a říše a fotbalové legendy

začínají faulovat. Nadešel čas pustit
to všechno k vodě a trošku se spustit.

Zapomenuté mapy

Když jsem jel na Ukrajinu, byl právě červen,
šel jsem po kolena v trávě, býlí a pyly
kroužily ve vzduchu. Hledal jsem, ale blízci
se ukryli hluboko pod zem, usadili

se hloub než mravenci. Ptal jsem se, kde po nich jsou
nějaké stopy, ale tráva rostla, listí,
kolem kroužily včely. Proto jsem si lehl
tváří přímo k zemi a říkal to zaklínadlo –

už můžete vylézt, je po všem. A země se
dala do pohybu, a v ní krtci a žížaly, a země se
třásla a mravenci se rojili a včely
létaly nad tím vším, říkal jsem, vylezte,

říkal jsem to zemi a cítil, jak mi roste
ohromná, divoká tráva kolem hlavy

Sedmadvacet

(pro George Steinera)

Už je podzim, a Bůh ještě pořád v kůlně
kutí svět. V nákupním centru na policích
chaos a prázdno, a tak z pustoty do prázdnoty
něco přelévá. Šestadvacet verzí kosmu,

všechny nepovedené, končí ve smetí,
v černé díře za kůlnou zvané z legrace šeol,
anebo vážně portál, anebo naopak –
to když fouká a je průvan. A zrovna kutil

poslední verzi, když vtom někdo zazvonil,
a vesmír mu vypadl z rukou. Je to někdo ze vsi?
Odečet plynu? Nebo účet za světlo?
Sakra práce, říká, je to těžký,

je to marný, ejhle svět, konečně je hotový.
A teď je čas na důležitější věci.

Další Seneka

(památce Romana Ratušného)

Smrt se vždycky fotí s těmi nejkrásnějšími.
Sama není vidět, je příliš drobná, je nejmenším
kvantem a cestuje mezi světy
od osobnosti k osobnosti, s celou galerií fotografií,

jako princezna z Thurn-Taxisu na prázdninách v Itálii
nebo Keni, která cvaká všechny ty boží výjevy,
dokud tu jsou:

bílý nosorožec, umírající Gal, háj za Pienzou,
anebo tohle dítě, tohle zlatíčko. Od malička odmítal

každou nespravedlnost. Půjdete se mnou,
nebo se budete

jen tak koukat? Cesta ke svobodě mu tepala
v těle. Přátelé pro něj třikrát vyrazili do země
nikoho, ale neexistuje země nikoho, jen svobodná step,

neexistují ničí děti, jen sestra ležící ve škarpě,
jen do bláta zadupaný bratr. Smrt o tom ví příliš dobře
a spěchá, v záběru se objeví na kratší dobu,
než je milisekunda.

Jenom čas odlišuje chlapce od boha, jenom čas.

Žádné básničky

Nejhorší ze všeho je poezie,
nikdo ji nemá rád a čtení básní
je skutečná noční můra a nikdy nevíš,
co chtěl básník vlastně říct.

Místo toho, aby napsal to, co měl na mysli,
strašně dlouho přemýšlí, a nakonec
napíše všechno, naprosto všechno kromě
toho, co chtěl doopravdy sdělit

a s výrazem chytráka smolí ta svoje
Poselství kameni, Hamletovi, Kočce
v prázdném bytě, Lidožroutům
anebo Ubohé řeči, ale nenapíše nic,

nic normálně lidsky, lidem jako ty nebo já,
kteří na báseň narazí leda uprostřed zlého snu.

Michal Habaj (*1974, Bratislava), básnik a literárny historik. Vydal básnické zbierky *80-967760-4-5* (1997), *Gymnazistky. Prázdniny trinásťročnej* (1999), *Korene neba. Básne z posledného storočia* (2000), *Básne pre mŕtve dievčatá* (2003), *Michal Habaj* (2012, 2. vyd. 2018) a *Caput Mortuum* (2015, 2. vyd. 2017). Posledné dve zbierky získali ocenenie Kniha roka v ankete denníka Pravda, zbierka *Caput Mortuum* tiež Prémium Literárneho fondu v kategórii poézia. Reedícia prvých štyroch zbierok vyšla v súbornom vydaní pod názvom *Spevy kyborgove* (2020). Pod gynonymom Anna Snegina publikoval zbierky poézie *Pas de deux* (2003) a *Básne z pozostalosti* (2009). Je jedným zo spoluautorov experimentálneho básnického projektu *Generator X: Hmlovina* (1999) a *Generator X_2: Nové kódexy* (2013). Je tiež spoluautorom básnickej knihy *The European Constitution in Verse* (2009). Jeho básne boli preložené do väčšiny európskych jazykov a zaradené do mnohých medzinárodných antológií. Samostatné knižné výbery z jeho poézie vyšli v Mexiku (*Nostalgia o Invierno en Bratislava*, 2018) a v Nemecku (*Erwachen*, 2021), zbierky *Caput Mortuum*, *Michal Habaj* a *Korene neba* boli vydané v maďarskom preklade (2019, 2020, 2025). Nová básnická zbierka *Poézia. Torzo* vychádza na jeseň 2025.

MH

Idaho, Connecticut

70 hodín som plakal
Potom som vyšiel do ulíc

A strieľal som
A strieľal som
Až kým ste sa všetci
Nedostali do neba

Ale nebolelo vás to
Ani mňa to nebolelo
Nebola za vás vyronená
Jediná slza

Len kvety jabloní popadali
Do blata
Len vaše telá zviezli sa
Na asfalt

Neplakal som
Strieľal som
A v duchu odriekal
Modlitbu za vaše mŕtve duše

Duše úradníkov sekretárov
Učiteľiek právnikov senátora
Automechanika farmárov poštárov

Študentiek kurvičiek hostesiek
Synov a dcér
Bratov a sestier
Otcov a matiek

Strieľal som
A smial som sa
Slzy dávno osušené
Vašou bolesťou
Bolesť dávno vykúpená
Vašou krvou

Neplakal som
V ruke sa mi chvela tridsať osmička
V hrudi srdce kúpalo sa v krvi
Telá padali
Údy lietali
Ruky sa dvíhali a klesali
Tváre sa trhali na kusy
Krásne krásne ráno to bolo

Stál som uprostred námestia
A strieľal
A strieľal
Potom som vykročil do ulíc

Utekali ste predom mnou
V úcte hľadeli
Na moje v krvi vykúpané telo

A tvár a oči
Na moje ústa

Strieľal som
Strieľal som
Na starcov a ženy
Na deti a ich matky
Na tulákov i biznismenov
Každý ma právo dostať sa do neba

Ulicou sa rozliehala streľba a krik
Kvílenie zranených
Mlčanie mŕtvych

I teba krásavica v ružovom kostýme
I teba chlapček v livreji
I teba pošlem rovno do neba
K spravodlivým a vykúpeným

Strieľal som
Strieľal som
70 minút som strieľal
Húkačky húkali
Sirény zavíjali
Strieľal ako zmyslov zbavený
Ako ten čo sa pomiatol
A ja som strieľal
Ako ten čo našiel lásku
Ako ten ktorého poveril Boh

Vykonať spravodlivosť a milosť
Na tomto svete, Idaho, Connecticut

Strieľal som
Ó bože strieľal som
Do pravého kolena
A do ľavého ramena
Do hlavy
A do oka
Rovno do úst
A do hrdla
Do prs
A do brucha
Všade
Všade sa našlo miesto
Pre božie guľky
Všade sa našlo miesto
Pre božiu lásku

Strieľal som
A kráčal ulicami
Vykupiteľ
Spasiteľ
Ježiš Kristus z Idaha, z Connecticutu
Syn Boží
Posol pravdy a lásky
Váš brat v zbrani a vo viere

Húkačky húkali
Sirény zavíjali
Keď som to schytal
Do pravého ramena
A do ľavého kolena
A do brucha
A do hrude
Všade
Všade sa našlo miesto
Pre božie guľky
Pre božiu lásku
Pre bolesť Krista na kríži
Krista na ulici, Idaho, Connecticut

A ja som strieľal
A strieľal som
Klesal na zem
A strieľal
A bola to láska
Láska to bola
Nik nevyronil slzu za mňa
Nik neprišiel a nepohladil ma po tvári
Kristus, Kristus Pán, Idaho, Connecticut

Ležal som v kaluži krvi
V kaluži blata ako kvet jablone
Ako syn Boží
Boží bojovník
Spasiteľ

Húkačky húkali
 Ulice kvílili
 Bola to bolesť
 Ktorú som vám priniesol
 Bratia a sestry
 Ležal som v kaluži krvi
 A ktosi do mňa kopol
 A ktosi do mňa kopol
 A ešte raz

Kopnite si do mŕtvol
 Šepkal som
 A moja duša
 Moja duša
 Stúpala rovno hore
 Rovno k nebesiam
 Rovno k Bránam nebeským
 Kde ma už čakali
 Kde ste ma už čakali
 Bratia a sestry, Idaho, Connecticut

70 sekúnd som zomieral
 Potom som vykročil do ulíc

A plakal som
 A plakal som
 Až kým ste sa všetci
 Nedostali do neba

Múdrosť

Sovy
 v tomto meste
 zďaleka nepripomínajú
 symbol múdrosti a poznania.
 Vrhajú sa na bezbranných pocestných,
 ktorých tváre rozdriapané do krvi
 nikdy nenájdu posledný pohľad,
 v ktorom oko človeka splynulo s okom dravca.
 V tom pískavom zvuku,
 čo sa vznáša nad hlavami turistov
 vrhnutých do starého storočia
 z čudných klietok času,
 rozoznávame my,
 ktorí ovládame stroj človeka
 s pákami jeho emócií, slov a činov,
 spomienku na návrat k čomusi,
 čo navždy zostalo uzamknuté
 v kresbách na stenách prvých jaskýň.
 Vrháme sa vpred,
 rukavicou v rukavici,
 kovový hrot pysku
 prechádza cez obrazovky,
 až kým nenarazí na ľudskú kosť.
 Dôsledne oberieme posledné mäso,
 roztriahneme krídla
 a storočie za storočím

nechávame rozvírené v prachu.
 Vystupujeme z ohňa nahí a silní,
 máme už svoje desiatky tisíc rokov,
 zatiaľ čo ľudská háveď
 sníva svoj sen o storočníci, aktívnej starobe,
 lete na Mesiace.
 Smejeme sa.
 Padlí bojovníci
 pripomínajú ježkov
 vylúpnutých z panciera:
 piskot výrov
 storočie za storočím
 vznáša sa nad krajinou –
 dobytok nedýcha.
 Určiť cieľ a neminúť –
 tak znie príkaz
 z riadiacej veže,
 keď sovy
 múdrymi tvármi
 vrhajú sa k zemi –
 drony cvičené na zabíjanie.
 V tichých maskách
 putujeme storočiami,
 na brehoch jazera
 dvíhame stĺpy dymu,
 lebky a kosti,
 tajné znamenia.
 Teraz sa už modlíme k tebe,
 ó Veľký,

až kým boží ľud
 opäť neotvorí oči.
 V tom okamihu
 sovy zaútočia.
 Keď tu teraz sedím
 a počúvam ten piskot,
 myslím na všetky obete,
 čo v nočnom tichu navždy znehynia.
 Nikdy nespoznajú
 dôvod svojej smrti,
 iba oko človeka splynie s okom dravca.
 Nasadím si tvár
 a vyrážam.

Mŕtvota (úryvok)

Videl som kosáky a kríže, hákové hviezdy a židovské kladivá,
vytetované na čelách mladých mamičiek.

I.
Videl som padať deti do studní času
Ktorých dno sa strácalo ďaleko v budúcnosti

Až tam kde už nebolo miesto pre nič ľudské
Iba smrť
Kráčala proti času
V ústrety zvyškom života

Dotýkali sme sa tváří, ktoré nám narástli akosi prirýchlo
Celkom nové tváre pre túto príležitosť
Vyhliadnuté na ľuďoch z minulých storočí
Sedia nám dobre ako kvalitne ušitý smoking
Iba sú trocha necitlivé na dotyk
Držia smog a neprepúšťajú krv
Ktovie či aj tieto sa po čase vyšúchajú a rozpadnú
Ako lacné deti z fariem

Niekedy už nevieme, ktorým smerom plyní čas
Akoby bol koniec na začiatku a začiatok na konci
Akoby sme chytali sami seba za chvost
A v prachu spoznávali vlastné šlapaje

Všetko čo vybudujeme bude zničené
Všetko čo zničíme bude vybudované

Niekedy, uprostred nekonečných nocí
Keď za oknami šumí ticho
Verím, že vtáci nie sú hoax

Počul som o človeku, ktorý počul spev slávika
Ale môžem tomu veriť?

Verím, že tu kedysi žil človek
Verím, že sme boli stvorení človekom a z človeka
Verím, že sme vyššia rasa vyšší druh

Verím, že domy majú svoje práva
Ale pochybujem, že existuje život na iných sieťach

Mám svoju predstavu o šťastí
V tej predstave niet miesta pre život
Nič iné však nepoznáme
Nič okrem života nám nikto nedal

Bájkam o smrti dnes už nikto neverí
Ako môže zomrieť niečo čo je živé?

Svet je to čo svieti
My, ktorí svietime sme svet

Studne času nikam nevedú
 Krútia sa naprázdno
 Aby prázdny priestor nebol sám

Je to párik na pohľadanie
 Kiežby ľudia vedeli že všetko je živé
 Že priestor a čas sú ich domovom
 Že priestor a čas sú rodičia a ľudia že sú deti

II.

Videl som svoj odraz v zrkadle
 Pozeral sa na mňa a vykročil preč z rámu

Všetky moje životy dnes už nikto nespočíta
 Všetky moje životy žijú vlastným životom
 Životom bez života

Miesto kvetov pestujeme dáta
 Dáta miesto kvetov kladieme na vlastný živý hrob
 Na náhrobok kde ležia naše živé dáta

Sníval sa mi sen
 Akoby to čo je navonok bolo zrazu dovnútra
 A žilo vlastným životom zo mňa a či vo mne a či mnou

Počul som o takých čo tak žijú
 A zabudli že z niekoho a či v niekom a či niekým
 Ktovie či môže sa to stať každému
 Ktovie či môže sa to stať všetkým

Niekedy mám pocit že nie som
 Niekedy mám pocit že som ale niekde inde

Zo všetkých strán sa tam končí život
 Studne stúpajú do výšky v nekonečnom víre
 Pohlcejú všetko čo je živé

Berú nás a vracajú zas inde
 Vtedy treba vykročiť von z rámu
 A žiť svoj vlastný život
 Akoby bol živý a naozaj

Uprostred takýchto nocí
 Treba poprosiť svoj dom
 Nech zatvorí okná, zhasne a uloží sa na spánok
 V ktorom sa mu budú snívať sny o nových živých izbách
 O novom tele o novej tvári

Ktovie koľko taká tvár vydrží
 Jeden celý sen a či dva

Kým sa celkom ošúcha a rozpadne
 Kým vystúpi z rámu
 Kým vypadne zo sna

Všetko čo máme sú teraz tieto naše tváre
 Dotýkajme sa ich s pietou
 Tieto dáta sú posvätné a živé

III.

Prečo si zabila dieťaťko, ktoré som poslala za tebou
Musela som zostať v práci, ale ono sa ponáhľalo

Prišlo, ale malo inú tvár a iné telo
Nevedela som, že to je naše dieťaťko

Jarosław Mikołajewski (*1960, Varšava), polský básník a prozaik, autor reportáží i knih pro děti, esejista, fejetonista, literární kritik a překladatel italské literatury. Vystudoval Varšavskou univerzitu, magisterský titul získal v roce 1983, poté byl do roku 1989 asistentem na Katedře italianistiky. Od roku 1998 pracoval v deníku Gazeta Wyborcza. V letech 2006–2012 působil ve funkci ředitele Polského institutu v Římě. Přeložil mj. díla Danta, Petrarkey, Michelangela, Leopardiho, Paveseho, Buzzattiho, Luziho, Pasoliniho, Ungarettiho, Montaleho, Fo nebo Collodiho Pinocchia. Publikoval dosud dvacet básnických sbírek: *A świadkiem jest śnieg* (A svědkem je sníh, 1991), *Kołysanka dla ojca* (Ukolébavka pro otce, 1994), *Zabójstwo z miłości* (Vražda z lásky, 1997), *Mój dom przestały nawiedzać duchy* (Wiersze z lat 1988–1998 (Můj dům přestali navštěvovat duchové. Básně z let 1988–1998, 1998), *Nie dochodząc do Pięknej* (Nedojít k Pěkné ulici, 2000), *Którzy mnie mają* (Kdo mě má, 2005), *Któraś rano* (Někdy ráno, 2003), *Coś mnie zmartwiło, ale zapomniałem* (Něco mě rozrušilo, ale zapomněl jsem, 2008), *Zbite szklanki* (Rozbité sklenice, 2010), *Na wdechu* (Při nádechu, 2012), *Wyręka* (Výpomoc, 2014), *Listy do przyjaciółki* (Dopisy přátelům, 2017), *Żebrak* (Žebrák, 2016) a *Basso continuo* (Basso continuo, 2018). Už jeho první sbírka vzbudila pozornost a vysloužila si Cenu Kazimierzy Iłakowiczówny za nejlepší básnický debut a také Cenu sv. Bratra Alberta. Kromě toho Mikołajewski dvakrát získal Literární cenu Hlavního města Varšavy, za sbírku *Zbite szklanki* a knihu esejů *Rzymska komedia* (2011). V roce 2016 byl mj. poctěn Cenou Beaty Pawlak za *Wielki przypływ*, reportáž o ostrově Lampedusa potýkajícím se s masovým přílivem uprchlíků. Jeho texty byly přeloženy do mnoha jazyků, výběry jeho básní vyšly anglicky, nizozemsky a italsky.

Básně přeložily Iveta Mikešová (s. 125–128) a Marie Iļašenko (s. 129–132).

JM

Trumna z papieru

*ten sen mnie rozgrzeszył
z deptanych konwalii*

*ulżył mi w krzyżu
zbitym jak pies*

*umarł mój ojciec a ja byłem tak biedny
że nie miałem na trumnę dla niego*

musiałem zaoszczędzić nawet na grabarzach

*wziąłem stary karton po gazecie ściennej
w szkole do której chodзіłem trzydzieści lat temu*

*narysowałem szkielet czyli podstawę
tak jak uczono*

*potem krawędzie i wypustki
które trzeba posmarować klejem*

*wyciąłem tępyimi nożyczkami dla dzieci
zagiąłem i powlokłem gumą arabską*

*z mniejszej części arkusza zrobiłem wieko
tak jak skrzynię
krawędzie wypustki nożyczki i guma*

*nie pamiętam jak go do niej wkładałem
może wyglądałoby to nazbyt śmiesznie
jak na sen który przyszedł mnie zbawić*

*w każdym razie
wbrew najgorszym obawom
wieko zamknęło się szczelnie
i pewnie leżało na szczycie*

*jak mówiłem nie było pieniędzy na grabarzy
więc na odcinek z domu do kaplicy
wziąłem trumnę w ramiona*

*„dasz radę?”
„dam nie martw się mamó”*

uniosłem była lekka jak trumna dziecka

*łaska mi sprzyjała
bo choć arkusz był miękki
trumna trzymała się sztywno*

*ruszyłem przez miasto
park ujazdowski
dom partii
nowy świat*

*palce mi grabiały na mrozie
ale wytrzymywałem bez przekładania
z ręki na rękę i bez proszenia o pomoc*

*nie odpowiadałem na powitania ludzi
pewnie teraz mają mnie za chama*

*nie wstydzilem się ubóstwa
nie uważałem że przynosi ujmę pogrzebowi*

miałem je za źródło zwykłej niewygody

*w kaplicy
grabarze którzy przedtem mówili
że bez trzech stów nie ma o czym mówić
rozpłakali się widząc
jak próbuję wcisnąć się z trumną
w ciasną komorę drzwi obrotowych*

*uruchomili niewidoczny mechanizm
rozsunęli przegrody
i wyszli mi naprzeciw*

*po raz pierwszy nie patrzyłem na nich
jak na kruki
które nadfrunęły żeby odciąć mi ciało*

*po raz pierwszy poczułem
prostą wdzięczność za ulgę*

*oddałem papierową trumnę w ich ręce
mój kręgosłup wzrósł jak młode drzewo
i wypuścił liście*

*po raz pierwszy w życiu miałem sen
bez wyrzutów sumienia*

*po raz pierwszy oddając ciężar
poczułem się nie cięższy lecz lżejszy*

*po raz pierwszy poczułem
że jestem dzieckiem które ma wszystko przed sobą*

*zmarłych pogrzebanych
niebo zadziwione
i ludzi przychylnych na ziemi*

O zachodzie

*ukrzyżują ją
usłyszałem wycie*

*czarnowłosy chłopiec o uśmiechu amora
odchylił się i
harpunnik ze starego zdjęcia
przebił krótkim kijem meduzę
którą dzieci przelały z wiaderka
do żałobnego dołka na plaży*

*śpiew umierającej w przedostatniej chwili
dogonił odwrót czerwonego słońca*

morski szum otulił go płaszczem

Prośba o kępę drzew

*pragnę mieć kępę drzew
tak jak pragnie się wody i chleba*

*taką polną
wykrojoną przez rolników
pośród jęczmienia lub żyta*

*nazwałbym ją lasem
dziczą*

*nigdy bym się nie zgubił
bo z jednego końca
widziałbym koniec drugi i trzeci
a także koniec lasu który nazywają życiem*

*z zadartą głową nad drzew koroną
nie traciłbym z oczu korony nieba*

*pragnę więc mieć las
a w lesie uchodźców z bangladeszu
z somalii i z życia*

dom i własny cmentarz

*co wieczór wychodzilibyśmy po śmierć
i na pomoc*

*za lasem na wielkim łóżku
spalaby śpiąca królewna*

Sonet do Laury

*wiesz maleńka kiedy byłem chłopcem
którego oślepiały zielonkawe chmury
na widok ziarenka zaćmionego słońca
przykładałem do oczu zestawione dłonie*

*rozszczipiałem palce i robiłem z nich gniazda
w których wylęgało się jajeczko światła
nie wiem czy uwierzysz kiedy będziesz duża
lecz w tych krótkich chwilach słońce wirowało*

*i brało mnie w obrót
z nieprzytomną radością i ptasią powagą
i bałem się mówić o tym aż do dzisiaj*

*z lęku że ktoś przypnie mi łatę szaleńca
lecz ty mów o rzeczach których nie pojmujesz
I nie bój się światła i nie bój się świata*

Rakev z papíru

ten sen mě rozhrěšil
z dupání po konvalinkách

ulevil mi v kříži
zbitém jako pes

umřel můj otec a já jsem byl tak chudý
že jsem pro něho neměl na rakev

musel jsem šetřit dokonce i na hrobnících

vzal jsem starý karton z nástěnky
ze školy do níž jsem chodil před třiceti lety

nakreslil jsem kostru neboli základnu
jak jsme se to učili

potom hrany a záložky
které je třeba natřít lepidlem

vystříhl jsem je tupými dětskými nůžtičkami
přehnul a potáhl arabskou gumou

z menší části archu jsem vyrobil víko
stejně jako truhlu
hrany a záložky nůžtičky a guma

nevzpomínám si jak jsem ho do ní ukládal
možná by to vypadalo až příliš směšně
na to že to byl sen který mě přišel spasit

v každém případě
navzdory nejhorším obavám
víko přesně přilehlo
a drželo pevně na vrcholu

jak už jsem říkal neměl jsem peníze na hrobníky
takže na ten kousek z domu do kaple
jsem rakev musel vzít do náruče

„zvládneš to?“
„zvládnou neboj mami“

zvedl jsem ji byla lehká jak rakev s dítětem

milost mi přála
a i když papír byl měkký
rakev držela pevně

vydal jsem se přes město
ujazdowski park
dům výboru strany
ulice nový svět

prsty mi tuhly mrazem
ale vydržel jsem to aniž bych si ji přendával
z ruky do ruky nebo musel prosit o pomoc

neodpovídal jsem lidem na pozdrav
určitě mě teď mají za sprostáka

nestyděl jsem se za chudobu
nemyslel jsem si že je pohřbu na škodu

měl jsem ji za pouhý zdroj nepohodlí

v kapli
hrobníci kteří předtím říkali
že když nedám tři sta není o čem mluvit
se rozplakali když mě viděli
jak se snažím s rakví vměstnat
do úzkého prostoru otáčecích dveří

spustili neviditelný mechanismus
rozsunuli přepážky
a vyšli mi naproti

poprvé jsem se na ně nedíval
jako na krkavce
kteří přiletěli aby mi vyrvali tělo

poprvé jsem pocítil
prostý vděk za úlevu

dal jsem jim papírovou rakev do rukou
má páteř vyrostla jako mladý strom
listí vyrašilo

poprvé v životě jsem měl sen
bez výčitek svědomí

poprvé jsem se zbavivší se tíhy
cítil ne těžší ale lehčí

poprvé jsem cítil
že jsem dítětem které má všechno před sebou

pohřbené mrtvé
udivené nebe
a přátelsky nakloněné lidi na zemi

Při západu

ukřižuj ji
uslyšel jsem řev

černovlasý chlapec s úsměvem amorka
se naklonil a
harpunář ze staré fotografie
probodl krátkým oštěpem medúzu
kterou děti přelily z kyblíku
do smuteční jámy na pláži

její zpěv předjímající smrt v předposlední chvíli
dohonil ústup červeného slunce

mořský šum ho zahalil pláštěm

Prosba o shluk stromů

toužím mít shluk stromů
jako jiní touží po vodě a chlebu

takový polní
vykousnutý rolníky
vprostřed ječmene či žita

říkal bych mu les
divočina

nikdy bych se v něm neztratil
protože z jednoho konce
bych viděl druhý a třetí
a také ten konec lesu kterému říkají život

s hlavou zvednutou nad koruny stromů
bych neztrácel z očí korunu nebe

toužím mít svůj les
a v něm uprchlíky z bangladéše
somálska uprchlíky ze života

dům a vlastní hřbitov

večer co večer bychom chodili pro smrt
i na pomoc

za lesem na velké posteli
by spala spící královna

Sonet pro Lauru

víš malá když jsem byl ještě chlapec
kterého oslepovaly zelenkavé mraky
při pohledu na zrnko potemnělého slunce
jsem k očím přikládal spojené dlaně

odtahoval palce a dělal z dlaní hnízda
ze kterých se pak vylíhlo vajíčko světla
nevím jestli tomu budeš věřit až budeš velká
ale v těch krátkých chvílích slunce vířilo

a bralo mě do kola
s nepopsatelnou radostí a ptačí důstojností
a bál jsem se o tom promluvit až do dneška

ze strachu že mě někdo nazve šílencem
ale ty mluv o věcech které tě přesahují
a neboj se světla a neboj se světa

Max Czollek (*1987, Východní Berlín) je členem berlínského básnického kolektivu G13 a spoluvydavatelem časopisu Jalta. Positionen zur jüdischen Gegenwart (Jalta. Pozice k židovské současnosti). Jeho básnické sbírky vycházejí v nakladatelství Verlagshaus Berlin, naposledy *Gute Enden* (Dobré konce, 2024). Na podzim 2025 vyjde esej *Alles auf Anfang. Auf der Suche nach einer neuen Erinnerungskultur* (Všechno od začátku. Hledání nové kultury paměti) v nakladatelství Fischer Verlag (společně s Hadijou Haruna-Oelker).

Básně přeložili David Voda a Sabine Eschgfäller.

MC

Max Czollek

1. 10. 17

*zweig hat beim verzweifeln in petropolis nicht gefroren.
feuchtwanger auf einer strandliege räkelte sich in
vergoldeten pazifischen nachmittagen, folgte einer cloud.
in portugal baumelt die stimmung wie lampions in einer
moschee. urlaub als hohe feiertage, als verbot, bis zum
abend über politik oder arbeit zu sprechen. poolwasser
als zweite schicht fliesen, über die ein gummitoucan
migriert, mit trikolore und hängendem kopf. bildrandig
rankende blüten wie feshüte. würde sie gern näher
beschreiben, aber jedes wort trägt mikroschichten farbe
ab. darum werden wir alle als schwarz-weiß aufnahmen
enden.*

3. 10. 17

*ob es wirklich nur bei worten bleibt, ob wir an den
fjorden sitzen ohne zu weinen, ob wir nicht anstehen
werden um dinkel, roggen, chia, ob wir an meere fahren
ohne die eigene flucht zu planen, ob wir singend durch
buchenwälder, ob wir die leeren flaschen zu containern
statt tankstellen, ob die sicherheitszäune europas uns
einsperren werden, ob die freundinnen einen verraten,
ob wir wieder beten lernen werden vor hoffnungslosigkeit,
ob geschichte unsere größte verletzung bleibt, steht noch
dahin, steht alles dahin.*

unsere gemeinsamen kriege

*da ist die hosentasche, da der strohhalm, da das
feuerzeug in der zigaretenschachtel aus papier, das ist
unser land, unberechenbar wie april*

*das ist unser körper, eine durchgeschüttelte flasche
krimsekt, die wir huckepack richtung morgenlicht
tragen*

*die großväter pendeln an hochgebundenen armen,
hängen in den ästen, süß wie birnen nach dem ersten
frost*

*wind greift in die äste, rüttelt schulterblätter,
passantenbefragung: warum geht das gedicht durch den
körper und verletzt ihn nicht?*

*die keimfreien steine, die grellen streifen, die unreinen
reime, über die jahre aufgetürmt zu unserem privaten
mont klamott*

*das gras und wie es aus den körpern wächst als
sprachloses befremden. es gab eine zeit da genügte es die
augen zu schließen, schon waren wir zuhause*

*ich hörte eine geschichte knistern, himmel applaudieren,
regen flüstern, pflaster fließen, als würde es schmelzen*

*aschetonnen die als gewehrshuss gegen die ziegelwand
knallten. jedem hinterhof seine schrecksekunde
todesstreifen*

*einen ort, der solche kanonen für uns pflanzte, muss man
niederbrennen hast du gesagt und die passanten liefen*

*ich glaube gedichte müssen alpträume sein, so
schrecklich, dass wir schweißgebadet aus ihnen erwachen*

*dass sie sind wie die zeiten in denen wir leben,
unweigerlich wie die verwüsteten tränensäcke meiner
stadt*

*du fragst ob das eine metaphor ist. ich erwidere:
meine stolpersteine sind von der gasag, es stehen drei
buchstaben darauf*

*im volkspark die figur mit hoch gerecktem schwert hat
sich zu früh nach der zerstörung umgewandt darum
schauen alle starr nach vorn*

*dazwischen füttern menschen enten, ranken
stadtschlösser, apfelkuchenwarmer asphalt, das ganze
verzichtbare fundament*

*nach der therapie fühlte ich mich wie ein sanierter altbau
an einer befahrenen kreuzung, links die kriegsbrache,
rechts der potsdamer platz*

*ich wäre gern der bademeister, der euch beibringt, um
das eigene leben zu schwimmen. am grunde der havel
wandern die steine*

*denke meine gedichte als lunte die in eure herzen reicht.
eure ohren als letztes streichholz in meiner aufgeweichten
packung*

*straßenbahnen als quetschkommoden, quietschende
einschlafmelodien in der traumordnung der altbauten
einer untergegangenen stadt*

1. 10. 17

zweig si v petropoli zoufal a nemrznul. feuchtwanger se protahoval na plážovém lehátku v zlátnoucích tichomořských odpolednech, sledoval nějaké cloud. v portugalsku se vyvrací nálada jak lampiony v nějaký mešitě. dovolená jako vysoký svátky, jako zákaz mluvit až do večera o politice nebo o práci. voda z bazénu jako další vrstva kachliček, přes který migruje tukan z umělý hmoty s trikolórou a visutou hlavou. květy pnoucí se po okrajích obrazů jako fezy. rád bych je blíže popsal, ale každý slovo odbrousí další mikrovrstvy barvy. takže všichni skončíme jak černobílý fotky.

3. 10. 17

jestli to zůstane u slov, jestli posedíme u fjordů bez pláče, jestli vystojíme frontu na špaldu, žito, chiu, jestli pojedem k mořím bez toho, že plánujem vlastní útěk, jestli projdeme zpívající přes bukový lesy, buchenwaldy, jestli vyhodíme prázdný flašky do kontejnerů, a ne na benzinkách, jestli nás nakonec uvězní bezpečnostní ploty evropy, jestli nás jednou zradí přítelkyně, jestli se znovu z beznaděje naučíme modlit, jestli dějiny zůstanou naším největším zraněním, se ještě uvidí, vše se uvidí.

naše společné války

tam je kapsa, tam je brčko, tam je zapalovač v papírové krabičce cigaret, to je naše země, nepředvídatelná jako duben

to je naše tělo, protřepaná láhev krymského sektu, kterou neseme na zádech vstříc rannímu světlu

dědové kmitají na pažích přivázaných ve výšce, visí na větvích, sladcí jak hrušky po prvním mrazu

vítr sahá do větví, češe lopatky, anketa mezi kolemjdoucími: proč prochází báseň tělem a neublíží mu?

sterilní kameny, křiklavé pruhy, nečisté rýmy, nahromaděné během let v náš soukromý mont klamott

tráva a to, co vyrůstá z těl, jako cizí podivnost beze slov. byla doba, kdy stačilo zavřít oči a už jsme byli doma

slyšel jsem praskat příběh, nebe tleskat, déšť šeptat, dlažbu téct, jako by se roztékala

popelnice, které narážely na cihlovou zeď jak výstřely z pušky. každý zadní dvorek má svou vteřinu hrůzy, smrtící pás

místo, které pro nás zasadilo takové kanóny, je třeba spálit, řekl jsi, a kolemjdoucí utíkali

myslím, že básně musí být nočními můrami, tak strašnými, že se z nich budíme v potu hrůzy

že jsou jako časy, v nichž žijeme, nevyhnutelně jak zničené slzné váčky mého města

ptáš se, jestli je to metafora. odpovídám: mé kameny zmizelých jsou od gasagu, jsou na nich tři písmena

ve volksparku se postava s vysoko zdviženým mečem otočila příliš brzy po zničení, proto všichni zírají tak tupě vpřed

mezi tím lidé krmí kačenky, městské zámky klíčí, asfalt teplý jako jablečný koláč, celé zbytečné základy

po terapii jsem se cítil jako zrekonstruovaný starý dům na frekventované křižovatce, vlevo válečné pustiny, vpravo potsdamer platz

chtěl bych být plavčíkem, který vás naučí plavat o život. na dně havelu se potulují kameny

myslím své básně jako zápalnou šňůru vedoucí až do vašich srdcí. vaše uši jako poslední zápalka v mé rozmáčené krabičce

tramvaje jako rozmáčklé komody, skřípající
ukolébavky v pořadí snů starých domů z jednoho
zaniklého města

Dagmara Kraus (*1981, Wrocław) studovala komparatistiku, dějiny umění a tvůrčí psaní v Lipsku, Berlíně a Paříži. Má doktorát z literárních věd. Nyní žije jako básnířka a překladatelka ve Štrasburku. Mezi její poslední publikovaná díla patří *liedvoll, deutschyzno* (2020) a esej *Ankind der Tinten. Über Einfluß und „Einfraß“* (Poditě inkoustu. O vlivu a „vžírání“, 2018).

Básně přeložila Kateřina Klabanová.

DK

Dagmara Kraus

liedvoll, deutschyzno moja

1

*millionen flüchtige wörter stehen an
der grenze zu diesem gedicht
die beine in den bauch sich
schlange an der grenze*

*dunkle wörter, dunkle fremde
suchen nach zuflucht, wollen hier wohnen
verjaschmakt, betschadort, da warten
mummen von jenseits der pole*

*'sind welche von ungarn gekommen
zupełnie niedeutsche słowa
drängen sich hier in die futura
reçe blagajq, bebeten die grenzen*

deine, deutschyzno moja

2

*aber was soll ein gedicht mit den millionen
flüchtigen wörtern nur anfangen*

*es könnte mit ihnen kickern gehen
schlägts kickern vor
sie einladen zu bier, püree und kohlrouladen
oder eine reise machen an ein schönes wort
und ihnen die gegend zeigen, gegend*

*es könnte millionen wörter einfach schweigen
und müsste jetzt nicht gründeln, mörtel, münze
wrack und wub erleiden, schlackern, lecker
mords- und mergel, wiesz
es könnte wieder flippeln wie am rastplatz
weil die zeit lang wird
und mit der tinka auffe kirmes gehn
sich in die zukunft sehen lassen
vom pinken clafoutisschafott im pelz*

*es könnte schützenfest und adlerschuss verpassen
und an der lippe laufen, wo die mimik hüpf
dann am grünen winkelwasser
in schnöden reimen kurz verschnaufen*

*auch könnte es doch ins olle haus
das haus am halben mond lichen
und dem fallmann hin und wieder
den fadengang von buche andiktieren*

*dabei könnte es aus dem kickern 's kern
und all den kiciuskitsch entfernen
und stattdessen andere wörter weiden
vielleicht fremde wörter heimen
raffig, diese flüchtigen, mehrbarwigen
die völkerball in föderalen hallen spielen
– aber millionen*

abermillionen

*doch bleibts bloß ein kern am kitsch
beim kern am kitsch*

çatodas

*drei sprachen sind zu groß für deinen mund, mein kind
kau dir an der kruste hier muskeln an, nimm
an floskeln tuste gut daran, te tlusteste zu meiden
ah, das wusstest du schon, na dann*

*drei sprachen sind zu groß für deinen mund, mein kind
die eine hockt noch schief im rachen, indes die anderen
aufangenähte tanten machen, wie damals die aus
liza stara vom saalrand der parade rara*

*drei sprachen sind zu groß für deinen mund, mein kind
sagst du bélier, verbrauchst du zu viel spucke
meinst du wichure, zeigst aufs regenzuckeln
und rührst dir was aus drei familien, führst krudes*

*durch die fleur-de-lilien und setzt dort wechselbälger aus
kuckuckskinder, bülbülschinder, wie du wörtchen
aus drei sprachen klaubst, wie du urkreol verschraubst
was syntaktisch, synku, sich nie binden ließe*

*pfui, du fiese mutter, biest du, arge hast dein kind betrogen
um die eine muttersprache; alles dreimal: 3 x strachy
3 ça-to-das, selbdritt fällst durchs fehlerfach
deine zunge, kindlein, splisst: père, quoi to ist, äquator*

sandalfon

*sandalfon hört alles
wie für engel so üblich
aber wer hört ihn*

*erst heute hat ihn wieder eine angeschuhfen
aus der wüste angeschuhfen
zwar sankt alphons gewählt
aber sandalfon erreicht
was war ihr zu ohren gekommen
sie fragte ihn aus*

*wer hat dir so das fon versohlt
wer hat dich so vergeweihmöbelt
wer veranrichtete dich so übel zu
verschublädiert bist du
wie versitzsäckt
verstummerdienert*

*– man hat mich in ein gespräch verwickelkommodet
– jemand skandalöste mir dabei die riemchen
– ich wurde verschlappt
– und dann zabutonte und verbutsudante man mich*

*wer hat dich bloß so verfutont, sag
ich bin versesselt darauf, zu erfahren
ob es die war, die dich geschuhfen*

– ja, die wars
sie sollte sich verschemeln
– vertaburettet mich denn niemand vorm verbillyen

Der gangwolf

wir wussten nichts von deinem haupt
nichts von dem erhabenen haupt. dein
ungeheures war uns unbekannt. der kopf
blieb uns verborgen. ein tor
-so nur & unbemannt
unbemannt umbenannt

wie etwas unbeschreibliches war er uns fremd
aus andrer zeit, die jacke auch, au' ungekämmt
wie wesenheit, geprägt von dieser irgend un-
nahbaren würde. verschlossen was
& unergründet

doch aura: JA!, schoss auf zu größe. ein quell
des lebens strahlte stark; verhalt, gleichwohl
& falsche gänze, erinnerten, antik fast
an apoll

sein sein, das haar, das, haltung
mysterium war, was ihn erfüllte. wie unerwartet
kühlt uns och ein negativer kopf. entgingen kenntnis
haupt & geist – der art ich harnte
entzogen noch, am bahnhof gernsheim, herrn w
punkt soethes krollefeiner, blöndlich-
reiner, altersloser schopf

die kraft indes, die unermessliche
 sie schien geheimnisvoll aus seiner brust zu wehn
 ach zog uns an, sie wollte, dass vor den zwei
 von drei madonnenfarben
 & vor den vier der knopfesaugen wir, ihr zugedreht
 bestehn

da sahn wir uns in abbildgier
 erblickten nie das original – drum ahnung keine
 von dem aug der seele. stattdessen räuspert sich
 die gang-, die rattengraue
 bahnkrawattenmahnerkehle:
 flicht adam ihr denn
 s knotenworgen? es bahnt sich, menno, janüsch
 an; schlicht morgen!, rufich – ennet:
 'mɔɕgn.

& glotze ins gigantenlicht

kratesisch

falls metrokles furzte
 nieste she-ra in alalias hallen
 wenn metrokles furzte
 hieße die dalila ihre zyste schallen
 als metrokles furzte
 ließ pelilas mädlein ihren büstkamm
 fallen und erschrak.
 auch metrokles

leise

was

ent

pur

zelte

...

er, sturzbetroffen, ab; will sich
 gleich tothungern (großhast
 von der rednerbühne; klęska hoffens), doch
 die rüdenbrüne, bald des köterkrates frau
 die lockige hipparchia, seine schwester, ungehalten,
 drauf:
 „murz ab, sarchia; würste was.“
 metrokles:

H'

AUF.

Liedvoll, deutschyno moja

1

miliony uprchlých slov postávají
na hranicích mojí básně
vystály tu už důlek, jsou
jako na trní, na pomezí

temná slova, temná a cizí
hledají útočiště, chtějí se tu zabydlet
pod rouškou jašmaku, začádorovaná
proudí sem, aby se tu zakuklila

pár jich přišlo přes maďarsko
neškodná hledají novou mekku
budoucnost vymodlenou
pro badíju i nůrí, ty z harari

baladay 'almania

2

ale co si má báseň s miliony
uprchlých slov jen počít?

mohla by s nimi hrát slovní kopanou
dát si fotbálek,
pohostit je, nabídnout limonádu, špagety s kečupem
nebo se všemi těmi výrazy někam vyrazit
ukázat jim pole působnosti

nebo by mohla ty miliony slov prostě mlčet
nemusí křičet v sesypaných sutinách a prachu
střelách a kráterech, acháronach
v slzách se ráchat – víš?
žonglovat s nimi jako s hakysákem na odpočívadle
hrát si se slovíčky a vzít je na atrakce
nechat si vyložit jejich budoucnost
od kartárky v kýči boa a bižu

mohla by je vypálit, přesně mířená
nebo nechat uklouznout a pak se kousat do rtů
litovat jich a omlouvat se za ně
odbyt si je, oddrmolit v laciných rýmech

dát jim v léno dům
s půlměsícem
a nadiktovat nádeníkům
jak s nimi v tisku nakládat

nebo pochopit jejich význam
a bez cirátů je smysluplně používat
prorazit jim cestu do slovníku
beranidlem, ram, ram, ram,
hrát s nimi vybíjenou na pódiích
– před a s a za a pro miliony
miliony milionů
ale v povyku uniká podstata –
podstata povyku

Thetodas

tři jazyky se ti do pusinky nevejdou, broučku,
kousej kůrky, při námaze se ti nadělají svaly, abys
nemusel používat prázdné fráze, až
vyrosteš, a doufám, že to po úvaze neuděláš

tři jazyky se ti do pusinky nevejdou, broučku
ten jeden se ti vážně plete, a tímhle jenom hackneš
víš přece, že tě opravím, když řekneš verlyba –
copak je lyba a verká? Tak neříkej ani saalrand

tři jazyky se ti do pusinky nevejdou, broučku –
kde jsi viděl lamu, co že jsi jí drolil? copak to se smí?
potřetí: ty se nekrmiš! že máš chuť na bušta? tak
buchtu nebo buřta? mě snad trefí šlak

ne, nebudeš si sednout na ten židel. sednu si – ne já, ty!
co že se ve škole probíralo? ne plo ani lalo! gété?
našpul pěkně pusu „goethe“. co zas motám?
no jo, vygůgli si to tam. jak loudnu – ty se loudáš. a jezte!

k večeri thetodasy, makaróny, kukaččí vejce hřejeme si
z kostek slov stavíme babylóny – a já věřím, že se nezeptáš
v tom trojím zmatku, co jsem za matku, ač je moje vina
že si mateřština vzala jinou vlast, cizí otčenáš

sandalfon

sandalfon má uši všude
jak to u andělů bývá
ale kdo slyší jeho

až dneska se do něj zase jedna obula
obula se do něj z pouště
vytočila sice sv. Alfonse
ale dovolala se sandalfona
a co se jí tak doneslo
vyzpovídala ho

kdo tě tak podrazil
kdo tě takhle zaskřínil
kdo tě tak ošklivě užidloval
došuplíkoval tě
přeseděl
vyčinil ti duši?

– musel jsem s někým komodovrzovat
– až se mi rozdrbaly podeveršve
– prodřely porážky
– a pak mě ten někdo vytentónoval a zavěsil mě

kdo tebou tak zafutónil
jsem jeden ušák, abych zjistila
jestli to byla ta, co tě odkopla

- jo, přesně ta
měla by se stolidět
- copak mě nikdo nevypodpostelí ze zakopnutí?

Gangwolf

Nevěděli jsme nic o tvé hlavě,
neznali jsme vahlu vznešenou, tvou
nesmírnost nedozírnou. havla
nám zůstala skrytá. bys
-ta jen & přeobsazená
přeobsažná přesahující

snad že nevýslovná, tak cizí se zdála
z jiných dob, i ten kabátec, neučesaná
podstata sama, prodchnutá tou jaksí ne-
dostižnou výší. uzavřená snad
& neprobádaná

a přece aura: ANO! jasná výsostně. zdroj
života žhnoucí zazářil; pohaslý, přesto
& zdánlivě úplný, připomínal, anticky až
apollona

jeho bytí, kštice, ta, postoj
záhada jen, co bylo v něm. jak nečekaně
zchladí hlava, jež chybí. unikla znalost
mysl & duch – o jaké jsem stála
v ústraní, na nádraží libovůle, páně w
stop goethosův vír vlasů, plavá
ryzí, bezvěká hříva

ale ta síla v ní, nezměrná
jako by tajemně z hrudi sálala
a přitahovala nás, chtěla, abychom před dvěma
ze tří madonských barev
& před čtyřma z knoflíků očí jí tváří v tvář
obstáli

lačnili jsme se podobat
a nedohlédli předlohy – nespatriili
oko duše. místo něj si na nádraží odkašlává
gang jako vlci, krysy šedivých
kazatelských chřtánů v kravatách:
spletl jim adam
uzel v hrdle? a už si to razí, sakra, tedajako
žejo; prostě zítra!, volám – spíše:
zi:tra.

& a zírám do záře gigantů

kratésština

bzdil-li métroklés
kýchla she-ra v halách města alalia
když métroklés bzdil

Delíla prý zvukům cysty nebránila
jak métrokés bzdil

služka Pelílina kartáč upustila
a zhrozila se.

i métroklovi

tiše

cosi

u

klou

zlo

...

zaskočen neblaze, zmizí; chce se

hned hladem utrápit (záplavu zášti
od řečníků čeká, potupu strašlivou), však

čeřnice nestoudná, záhy chlívneho kratéta choť,
zvrkočená hipparchia, sestra jeho, bez rozpaků dí:

„klídek, posero; se stane.“

métroklés:

A

DOST.

Ondřej Macl (*1989, Hradec Králové) vystudoval obory sociální práce a žurnalistika na Masarykově univerzitě v Brně, autorské herectví na DAMU a srovnávací literaturu na Univerzitě Karlově v Praze, kde obhájil doktorskou práci na téma České moře. Za knižní debut *Miluji svou babičku víc než mladé dívky* (2017) obdržel Cenu Jiřího Ortena. Následovala básnická sbírka *K čemu jste na světě* (2018), novela *Výprava na ohňostroj* (2019), politická satira *Baban Rejdiš: Legenda o Bocianovi* (2021) a sbírka básnických remixů *Hrajte ještě dál* (2025). Příležitostně překládá (Roland Barthes, Oscar Wilde aj.). Věnuje se autorským performancím, většinou ve spolupráci s Annou Luňákovou, a pracuje jako editor Revue Prostor.

OM

Ondřej Macl

Předtucha

Lidé žádné duše nemají. Někteří z nich ale mají psa.

Je blíž než měsíc, když jdou spát.

Olíže je v půlce devátého snu, a tak mu vylezou doplnit obsah misky, a ještě ho přidrhnou za uchem.

Ocásek šermuje s prázdnotou a dojista má navrch!

Nedlouho po svítání se vydají na cestu kolem sousedského světa, očuchat si teritorium a sem tam stríknout vlastní zlaté aroma.

Vodítko se roztahuje, hned zas stahuje, a pouto je nejpevnější, když jdou na volno. V každé ulici jsou truhly s poklady, takzvané popelnice.

A každý sloup je totem nepoznané kultury.

Pejskař zdraví pejskaře a psi se otáčejí za svými zadečky jak bájný had uroboros.

Kdo jde víckrát denně za svým psem, je nejмoudřejší z cestovatelů.

Jen prosím nečichat k mrtvému kohoutovi... I kdyby
 vám ležel u branky, honem zvedněte psa na prsa
 a vracejte se domů s bdělostí, jako byste přecházel
 otrávenou řeku. A ani vy se po něm neohlížejte. Možná
 ho odteď budete muset překračovat každý den.

Štědrá noc

Už nejezdíme autíčkama v pruzích
 na babiččině koberci.
 Nešermujeme klacky mezi kondomy
 a injekčními jehlami.
 Nečůráám na tebe z poschodové postele,
 která se plavila panelákem jak koráb
 nočního veličenstva
 (myslel sis, že to jenom cákla vlna).

Svezeš mě, zarostlý, stříbrnou Octavií
 do vlastního brlohu,
 pouštíš mi hudbu a naléváš svůj nejvzácnější rum.
 Vyprávíš, jak jsi na tom s penězma,
 a s přílivem noci taky, jak jsi na tom s láskou
 (ta žába tě mučí, ale hned zítra jí znovu zavoláš).

Být tady rodiče, už by nás poslali spát.
 A zas bych nepostřeh, že je to mladší brácha,
 s kým podnikám nejdelší životní vztah.

(A když chci zůstat ještě o noc dýl,
 je poznat, že bys raději byl sám.
 Vánoce skončily.)

* * *

Dobrý den, majore Gagarine,
poslední dobou zdá se mi,
že jsme jen hosté na zemi,
raketou na Mars poletíme
zas ty a já.

Vzhůru k výškám,
lítat v oblacích jak kormorán.
Vzhůru do nekonečna a ještě dál!
Jen honem pojď — čas nečeká
a cesta naše daleká.

Tvé roky bláznivý chtěly křídla pro svůj let,
kdo tě zná, se vůbec nediví,
startujeme, připraveni k letu,
všetci nám můžou závidět,
jenom mi olízni ucho...

Vyletěla holubička ze skály,
nebyla to holubička, byl to pták.
Neste mě, neste, ptáci do nebes,
až na vrcholky hor, nad střechy paneláků
z vlčích máků, ještě dnes a never more.

Na nebi ovce pastýř zahání,
jsme navždy spolu ztraceni,
nevymilovaní.
Nebuduť se báti zlého,
nebo Ty se mnou jsi,
největší z mých nálezů a ztrát.

Jsou-li tam žáby taky?
S mírou, se vkusem žena točí glóbusem
a není zvyklá na nezájem,
někdy je fajn se trochu vzdálit,
na hrobech a rozcestích
jiných sester najde rej.

Spatřil jsem kometu, oblohou letěla,
chtěl jsem ji osahat – hvězdičko blýskavá,
mám život svázaný s tvým.
Chci vstát jak ptáci z popela,
zhasnu, odletím...

Září malý vůz.
Ty a vesmír jste se spojili,
hvězdu na čele máš,
majore, hvězdu na čele máš...
Má Rachel, znáš dálku?

Čím jsem ti blíž, tím jsem ti dál.
Hvězdy jsou jak sedmikrásky nad Brnem –
v tej hlúbce je niečo z nás.

Pro jiný horizont
vrhám se přes palubu
obytné lodi

nohama kopat tak dlouho
dokud se nepromění v ploutve

ale copak je tu kde nějaké moře?
jen příliv, odliv aut –
lapen do virtuálních sítí
v hlavním městě troskotám
a stárnu jako klaun

tady mě máte, čarodějky, bohémská šlechto, gigolové
lidé v proměně (jak já), ale nebráním se
ani zbloudilým kněžím
příbuzným a konzervativectvu ve chvílích pochyb
jen mě račte učinit svým démonem,
pokud ho potřebujete!
ať se vám zdají o mně horké sny (tohle píšu nahý)
čekám i na vás, kdo jste často samx
číslo mám 775 068 31111111111
přidal jsem i své vysvědčení v první třídě

teďko už nás hodnotí
hlavně vztekli chatboti
a nevíme, co přijde

Když jde malý bobr spát,
máš, má ovečko, dávno spát.

Když se zamiluje kůň,
o čem se zdá medvědům?

Když tygr jede do Paříže,
jak lvové bijem o mříže,
my bijem o mříž, ducha lvi,
a my ji rozbijeme! –

Tím to končívá,
a to mě nebaví, nebaví,
hrajte ještě dál,
naposledy.

Dominika Moravčíková (*1992, Strečno) je poetka, prozaička a doktorandka muzikológie. V roku 2019 bola laureátkou súťaží Poviedka 2019 a Básne SK/CZ 2019. V roku 2020 vydala debutovú zbierku básní *Deti Hamelnu* vo vydavateľstve Skalná ruža, za ktorú získala Cenu Nadácie Tatra Banka v kategórii Mladý tvorca. Pravidelne publikuje v literárnych a kultúrno-kritických periodikách. Absolvovala tvorivé rezidencie vo viacerých slovenských mestách a v pardubických Automatických mlynoch. V lete roku 2022 vydala prozaický debut s názvom *Dom pre jeleňa* vo vydavateľstve KK Bagala s ilustráciami umelkyne Miriamy Kardošovej. V súčasnosti pripravuje na vydanie druhú prozaickú knihu, ktorú budú sprevádzať ilustrácie Bronislavy Orlickej (CZ). V súčasnosti je štipendistkou Fulbrightovho štipendia, v rámci ktorého absolvuje výskumný pobyt na University of Chicago.

DM

Dominika Moravčíková

Strečniansky dom, prízemie

za tvojich čias sa zápal osrdcovníka
liečil penicilínom

v tej najmrazivejšej polhodine zimy
keď sa zježia sovy
aj potkany za garážou

si sa musela schúliť

/v mladom dome bolo potrebné schovávať sa
otvárať okno len kvôli cigaretám/

strávila si na liečbe celé týždne, možno mesiace
spomínaš si vôbec na to obdobie?

pamäť na chorobu
sa vždy líši od tej bežnej – žiť a dýchať
ako v obale z telička medúzy, či pod
hovädzou husičkou (švíkom na tele) spánkový
démon ti v takom stave zašvelí nebudeš

nevestou – obväzy
a prikrývky a krvaviny

sa stanú твоjim hávom
(do nového domu – na druhý svet?)
dožila si sa vôbec závoja a ružičiek?

Strečniansky dom, pivnica

musím sa priznať, čítala som listy
ktoré ti manžel posielal z Bagdadu
našla som ich previazané tesniacou šnúrkou
v jednom zväzku a nebolo cesty späť

listy dôverné

podľa toho viem – ten element,
vzor pod ihlou, prechádza na tomto mieste
z tela do tela, bez predlohy – vzorkovníka

počítam hodiny do ďalšieho
stretnutia

nervózna výšivka, švík

už nebývaš nad Olšanskými cintorínmi

ich nepokojní duchovia ti už nemôžu
cez okná vstupovať do spánku
zastihnúť ťa v najhoršej možnej chvíli, pri jedle a umývaní –

Beneš, Hrušínský, Kafka.

Tak ako vtedy,
aj v 21. storočí musíme

zničiť Európu

nanovo.

spolu

Svätá Barbora z Okoličného

Okoličným by som nazvala
zvieracie naháňanie vlastného chvosta

alebo blúdenie
po areáli nemocnice

(očný pavilón, oddelenie: oko a líce).

plášť a kalich, odber krvi:
čosi podobné.

zlátený závoj tvaruje sčernené ušné laloky

telo sa na telo (liečiteľné)
ešte nepremenilo.

zniesol si páva z jablone

malé páviatko, pávoča, ako ho nazval ten druhý chlapec.

nemal si na sebe v tej chvíli žiadne tričko, koža
vyzerala mimoriadne krehko,
napätá ako na krídle

a hoci si mohol byť v mnohých veciach
neistý, nemotorný, bez dostatočnej
intuície, zdalo sa, že v tomto prípade
sa všetko vyznačovalo znalosťou –

okamžite si pávoča správne uchopil, priložil
dlaň na sprvu nervózne pokrčené krídelko, elegantne,
akoby si odjakživa poznal túto gramatiku, a ono páva
bolo v твоjich rukách pokojné a tiché.

na noc si ho umiestnil do starej zafírkanej skrinky.
na sene už kuracia kvočka zahrievala
ďalšie cudzie zárodky:

rozihrať, umožniť, vteliť.

nevyhnutnosť
silnejšia než túžba množiť seba.

Katarína Kucbelová (*1979, Banská Bystrica) je slovenská poetka a prozaička. Vyдала päť básnických kníh, novelu *Čepiec* (2019) a román *Modrosleposť* (2023). Obidve knihy boli nominované na niekoľko literárnych ocenení. Novela *Čepiec* získala Cenu literárnej akadémie Panta Rhei Awards, titul Kniha roka v ankete denníka Pravda a Cenu Nadácie Tatra banky a bola v shortliste stredoeurópskej ceny Angelus. Prvé tri z jej básnických zbierok *Duály* (2019), *Šport* (2006), *Malé veľké mesto* (2008) vyšli v roku 2020 v reedíci vo vydavateľstve Drewo a Srd. Básnická skladba *k bielej* (2022) získala Cenu Zlatá Vlna aj Cenu Nadácie Tatra banky. Skladba *k bielej* vyšla v anglickom a macedónskom preklade a pripravuje sa jej maďarská verzia. Jej knihy, predovšetkým novela *Čepiec*, boli preložené do niekoľkých jazykov a jej básne pravidelne vychádzajú v rôznych zahraničných antológiách. Pracuje ako kultúrna manažérka, spoluzakladala literárnu cenu Anasoft litera a do roku 2012 bola jej riaditeľkou. Od svojich štúdií na Vysokej škole múzických umení žije v Bratislave. S manželom vychováva dcéru.

KK

k bielej (úryvok)

1
tri postavy stúpajú
bielym úbočím

nie je to sneh
len prežiarená suchá tráva

z tela vyklížla váha
ako v rýchlosti
zostáva však na mieste

sú príliš nízko
nemôže povedať, že kráčajú

nemôže povedať, že stojí

dá sa to nazvať pohybom?

2
ostré vrcholy smrekov

nie je to sneh
len holé drevo
vo výške
v ktorej sa prehnať vietor
ako obrovská rotujúca vložka

bol posledný rok zbytočný?

lyžiarku takmer zasiahol
padajúci dron

tesne pred nami zletel premočený konár
padol na auto
preliačenie na kapote
ihneď začalo združovať
kvapky

do jazera sa zrútil strom
konáre primrzajú k ľadu
krehké ihličnaté spojenectvo

čo všetko nepočujeme?

les sa roztopí
v hmle
v ľade ako posledné svietia

diery
korene vyliezajú z hladiny

ostré boje, ktoré nevidíme
snehové vločky sa nakoniec rozplynú na vode

bez elektriny

učiteľka nám v škole povedala
že stredovek smrdel
jeho izba páchla tak isto
štipľavým dymom
potom a alkoholom
neskôr sa upil na smrť
pýtala som sa
prečo práve on
a nie niektorá z jeho starších sestier
alebo niekto z mladších bratov
všetci s ním predsa pili až do konca
a ešte ďalej
podvádzali?

do ich rodiny som prišla ako osvojené dieťa
najmladšieho zo súrodencov
bolo ich deväť
rodina ako je táto si vystačí
s vlastnými príbehmi
nedostala som ich meno
pokusy o výhodnejšie miesta
v komunite
boli vopred prehrané
nakoniec som sa ujala
pozície pozorovateľky
rodina ako je táto

je plná príbehov
ktoré nemali byť
odkryté
rodina ako je táto
si vystačí
s vlastnými bojmi
o moc

v tom čase
domy takej veľkosti
staval len štát
hovorilo sa im
rekreačné chaty
lenže rodina na komunizmus srala
ich meno v komunizme prestalo byť
jasným spoločným ohniskom
čo by priťahovalo
zblúdených a opustených
a zároveň ich ohrozovalo
poskladali sa na vlastné
rekreačné zariadenie
hoci bez elektriny
kúrili si v peciach
svietili petrolejkami
chata bola nikoho a všetkých
a tak sa o ňu aj starali
nič nefungovalo
všetko sa používalo
keď režim padol

začalo sa končiť aj moje detstvo
už som tam nemusela chodiť
vtedy ich bolo osem
prestala som počítať
ich dom mi ostal v spomienkach
ako komunizmus v kocke
hoci mal šikmú strechu
všetko sa začalo rozpadáť
skôr ako sa dokončilo
a nikdy sa úplne
nedokončilo ani nerozpadlo
nikto sa nesnažil predstierať
že ľudia si dokážu byť rovní

spádová udalosť
pre moje narodenie a dospievanie
bola revolúcia
svet si ju pamätá
ako pád múru
u nás však žiadne múry nepadali
ak nerátame steny stavieb
ktoré zmietli
nežné a zamatové zmeny
dvíhali sa a padali
ako opony
zvykli sme si chrúmať popcorn
tlieskať novým milionárom
verili sme, že opravia
kaštiele, paláce a zámky

skôr ako sa ich múry
rozpadnú na kamene
nikdy mi nenapadlo počítať
či som sa narodila
dosť rokov po vojne
koľko je dosť
čo to znamená
a už vôbec nie
koľko rokov pred vojnou
pretože keď sa narodíte v diktatúre
myslíte si, že
všetko si vymysleli
jednoducho klamú
a nič nie je naozaj
ani vojna
plynové masky v škole

nevšímala som si
čo v tom dome visí
na stenách
vedľa krížov
čo v tom dome
dodnes
visí vo vzduchu

ako malá som chcela vedieť
či láska tečie žilami
spoločnou krvou
či sa majú radi aspoň oni

ale nevedela som si predstaviť
ako sa láska môže rozdeliť na toľko
dostatočne hrejúcich a svietiacich častí
aby sa dala nazvať láskou
ktorá ešte dokáže spájať
bolo ich jednoducho príliš veľa
lenže v tom dome predsa len vždy
niečo
svietilo a hrialo
hoci slabo
čosi
ich dokázalo spojiť
pri plameni, peci a fľaši
aspoň proti ostatným

Zita Izsó (*1986, Budapešť) je básnička, literární překladatelka, dramatička, redaktorka magazínu a webového portálu pro světovou literaturu 1749.hu. Překládá z angličtiny, němčiny, španělštiny, francouzštiny a češtiny, v současné době žije v Praze a Budapešti. Se svou první divadelní hrou, napsanou společně se sestrou, vyhrála dramatickou soutěž Maďarského rozhlasu. V roce 2012 jí byla udělena cena Attily Gérecze za nejlepší autorský debut za sbírku *Ten – gerlakó* (Bydlící v moři). Druhou sbírku vydala na podzim 2014 pod titulem *Színről színre* (Z barvy do barvy). Její třetí kniha vyšla roku 2018 a má název *Éjszakai földet érés* (Noční přistání). V roce 2019 získala cenu Mezinárodního literárního festivalu PesText. V posledních letech získala několik maďarských i mezinárodních stipendií. Její básně byly dosud přeloženy do více než deseti jazyků a její básnické sbírky vyšly v několika zemích. Její zatím poslední sbírku: *Bekerített erdő* (Oplocený les) vydalo budapešťské nakladatelství Sclar Kiadó roku 2022, v českém překladu vyšla v nakladatelství Větrné mlýny v roce 2023.

Básně přeložil Robert Svoboda.

ZI

Kínai

*Ilyenkor már korán sötétedik.
A kínai étterem pincére nem szereti
a mesterséges fényt,
de tudja, a vendégek miatt nemsokára
villanyt kell kapcsolnia.
Randim lesz, és
pont ide ültem be várakozni,
nézem a hatalmas ablakokon keresztül az órát,
ami alatt az emberek
találkozókat szoktak megbeszélni,
és próbálok arra gondolni,
hogyan telik az idő.
A pincér arcán látszik,
legszívesebben a képembe vágná,
hogy ez egy étterem,
itt ilyenkor már vacsorázni szokás,
én pedig csak ülök a kávéom felett,
csak azért rendeltem, hogy legyen jogom
a melegben várakozni,
valójában mindketten tudjuk,
hogy ilyen későn már úgysem fogom meginni.
Nálam van a kedvenc könyvem, és
most, ahogy kinyitom, észreveszem, hogy
nincsenek már benne a kávéfoltok,
mielőtt elmentem tőled,
kicserélted egy újra,*

vagy lehet,
 hogy igazából benne sem voltak,
 hiszen először mindig
 a rossz dolgokat felejtjük el,
 vagy legalábbis nem hisszük el,
 hogy újra megtörténhetnek.
 A pincér egyfolytában kijáráskál a mosdóba
 lekapcsolni az égve hagyott villanyt,
 mert megzavarhatja azokat,
 akiknek már hozzászókkott a szeme a sötétthez.

Előre nem látható komplikációk

Egy dugóban ülve hívtak fel a hírrel,
 és már túl késő lett volna kiszállni.

Pedig ha utána mennél, ahogy tervezted,
 amikor szóba került,
 mi lesz, ha ő megy el előbb,
 leállna az egész város forgalma,
 összeütköznének mögötted az emberek,

egymást okolnák, és először fordulna elő,
 hogy mindenkinek igaza lenne,
 mert senki sem hibáztatható,
 előre nem látható komplikációk voltak,
 és a protokoll szerint jártak el,

mindenki elkésne mindenhol,
 egy tanár nem érne be a dolgozatra,
 egy apa lekésné a lánya diplomaosztóját,
 valaki előtt felszállna a repülő,
 de mindez nem érne fel azzal,
 hogy holnap reggel nem zárkózik be
 előttd a fürdőszobába,
 és nem égeti oda a reggelit.

És te csak araszolsz a dugóban tovább,
 oda mérsz,

*ahova jobban belegondolva
talán soha sem is akartál,*

*és csak haladsz, kezeled a váltót,
tekered a kormányt,
néha-néha rálépsz a gázra,
működtetsz valamit magad körül,
ahogy nemsokára a testedet fogod,
amikor kényszeredetten magadba
tömsz egy-egy falatot.*

Első találkozás

*Amikor meglátogatod a kórházban,
már nem tudja, ki vagy.
Mintha most lehetnél először önmagad.
Életedben először nem vár el tőled semmit,
nem tesz megjegyzéseket, hogy áll rajtad a kabát,
nem kérdezi, találtál-e végre valakit.*

*Nem is esel kétségbe, mint a többi rokon.
Nem kérdezzeted: tényleg nem ismeresz fel?*

*Hanem azt mondd, véletlenül tévedtél be a szobájába,
mert hallottad, hogy dúdolgat.*

*És megkérdezed, nem volt-e régen énekes véletlenül,
aztán látod az arcán, hogy hirtelen
kitörlődik a fejéből
a sikertelen felvételi, és az irodában eltöltött
harminc év,
mert most ismeretlenek mennek be a szobájába,
csak hogy hallják
az énekét.*

Kezeink

*Sok mindenre megtanított.
Például arra, hogy ha piskótát készítesz,
a sütő ajtaját nem szabad kinyitni, mert összeesik.
Ugyanígy nem tanácsos idő előtt megkérdezni
a férfiakat, szeretnek-e.*

*Ha megemlíted neki
ezeket a dolgokat, azt mondja,
ilyenek az emberek. Legtöbbször az el sem hangzott
mondatokat jegyzik meg,
és utána évekig kínozzák vele magukat.*

*A jógaórán megtanítottak,
hogyan érintsd meg úgy saját magadat,
mintha te lennél a saját anyád.
Ez csak azért volt nehéz,
mert a kezeidet pont tőle
örökölted.*

*Ennek a kéznek fogtad rá a két ujját
gyerekkorodban, amikor cowboyosat játszottál,
mintha egy pisztoly csöve lenne,
miközben mindketten tudtátok,
hogy úgysem fogod tudni megvédeni magadat tőle.*

Tévedések

*Amikor legközelebb meglátogatom,
már nem hiszi el, hogy a hegyek mögé lebukó nap
felkel a földgolyó másik felén,
azt képzelni, hogy a földbe süllyedt
és neki kell kiásnia.*

*Nézem a gödröket,
amiket éjszaka ásott a kertben,
és egy pillanatra elképzelem,
mi lenne akkor,
ha tényleg kipattanna a földből a nap,
mint egy víz alá nyomott labda,
amivel annyi nyáron át játszottunk,
és amiről azt hittük, hogy a miénk,
pedig amíg aludtunk,
a földgolyó másik felén
másik gyerekek játszottak vele.*

*A rozsdásodó kertkapun
még ott van a harapós kutya felirat,
a ház előtt néha elsétáló
kirándulók azt hihetik,
egy kutya teszi
tönkre éjjelente a keretet,
de még csak az kellene,*

*hogy legyen itt egy lény,
aki elhiszi, hogy jó vagyok,
örül nekem, ha megérkezem,
és megnyalja a kezem.*

Čína

Touhle dobou už se brzo stmívá.
Číšník v čínské restauraci nemá rád
umělé světlo,
ale ví, že kvůli hostům bude muset
za chvíli rozsvítit.
Já mám mít rande a
sedla jsem si čekat zrovna sem,
obrovskými okny se dívám na hodiny,
pod kterými si lidé
den co den domlouvají schůzky,
a zkouším myslet na to,
že čas uplývá.
Číšníkovi je vidět na očích,
s jak velkou chutí by na mě zařval,
že tady jsme v restauraci,
kde se v tuhle denní dobu už večerí,
a já si tu klidně sedím nad svojí kávou,
dala jsem si ji jen proto, abych měla právo
čekat hezky v teple,
ve skutečnosti oba dva víme,
že tak pozdě už ji stejně nevypiju.
Mám s sebou svoji oblíbenou knihu a
teď, jak ji otvírám, si všimnu, že už
v ní nejsou kolečka od kávy,
než jsem od tebe odešla,
vyměnil jsi mi knihu za novou,

nebo v ní
 možná ani žádné skvrny nebyly,
 vždyť jako první vždycky
 zapomínáme ošklivé věci
 nebo aspoň nechceme věřit,
 že by se mohly znovu stát.
 Číšník každou chvíli odchází na toaletu
 zhasínat světlo, které někdo nechal svítit,
 protože by mohlo vadit těm,
 jejichž oči už jsou uvyklé tmě.

Nepředvídatelné komplikace

Seděl jsi v dopravní zácpě, když ti volali tu zprávu,
 a vystoupit, na to už bylo moc pozdě.

A přitom kdybys jel za ní, jak jsi měl v plánu,
 když se mluvilo o tom,
 co bude, jestli dřív odejde ona,
 zkolabovala by doprava v celém městě,
 lidé za tebou by do sebe naráželi,

jeden druhého by obviňoval a poprvé by se
 stalo, že by každý měl pravdu,
 protože nikdo za nic nemohl,
 byly to nepředvídatelné komplikace
 a postupovalo se podle protokolu,

všichni by se odevšad opozdili,
 učitel by nepřišel včas na písemku,
 otec by zmeškal promoci své dcery,
 někomu by před nosem uletělo letadlo,
 ale nic z toho by se nedalo srovnat s tím,
 že tě zítra ráno nepředběhne a
 nezavře se do koupelny
 ani nepřipálí snídani.

A ty se krokem ploužíš dál v té zácpě,
 jedeš někam,

kam jsi, když se nad tím zamyslíš,
možná vůbec nikdy jet nechtěl,

přesto se pohybuješ vpřed, dlaň na řadicí páce,
točíš volantem,
občas i šlápneš na plyn,
něco kolem sebe udržuješ v provozu
a brzo tak naložíš i se svým tělem,
až se proti své vůli přinutíš
zhltnout několik soust.

První setkání

Když ji navštívíš v nemocnici,
už neví, kdo jsi.
Jako kdybys teď poprvé mohla být sama sebou.
Poprvé v životě od tebe nic nečeká,
nekritizuje tě, jak máš oblečený ten kabát,
neptá se, jestli sis konečně někoho našla.

Však si taky nezoufáš jako ostatní příbuzní.
Nevyptáváš se jí: opravdu mě nepoznáváš?

Ale řekneš, že jsi k ní do pokoje zabloudila náhodou,
protože jsi slyšela, jak si prozpěvuje.

A zeptáš se jí, zdali dřív náhodou nebyla zpěvačkou,
pak vyčteš z její tváře, že se jí najednou
vymazaly z hlavy
nevydařené přijímačky a třicet let strávených
v kanceláři,
protože teď za ní chodí do pokoje neznámí lidé,
jen aby si poslechli,
jak zpívá.

Naše ruce

Hodně tě toho naučila.
 Například že když pečeš piškot,
 nesmíš otvírat dvířka trouby, jinak těsto spadne.
 A stejně tak není radno se příliš brzy ptát
 mužů, jestli tě milují.

Když jí všechny ty věci
 připomeneš, řekne ti,
 takoví jsou lidi. Nejčastěji si zapamatují věty, co
 nikdy ani nezazněly,
 a pak se jimi dlouhá léta trýzní.

Na hodinách jógy tě naučili,
 jak se máš sama sebe dotknout tak,
 jako bys byla svoje vlastní matka.
 To bylo těžké jenom proto,
 že jsi svoje ruce zdělila
 právě po ní.

Dvěma prsty té ruky jsi na ni mířila,
 když sis jako malá hrála na kovboje,
 jako by to byla hlaveň pistole,
 ale přitom jste obě dvě věděly,
 že ubránit se jí se ti stejně nikdy nepovede.

Omyly

Až k ní příště přijdu na návštěvu,
 už neuvěří, že slunce zapadající za hory
 vyjde na druhé straně zeměkoule,
 představuje si, že se propadlo do země
 a ona ho musí vykopat.

Dívám se na jámy,
 které v noci vykopala na zahradě,
 a na okamžik si představím,
 co by bylo,
 kdyby ze země opravdu vyskočilo slunce,
 jako míč zatlačený pod vodu,
 se kterým jsme si tolik roků v létě hráli
 a mysleli jsme si, že je náš,
 ačkoli zatímco jsme spali,
 na druhé straně zeměkoule
 si s ním hrály jiné děti.

Na rezivějící zahradní brance
 je ještě nápis pozor zlý pes,
 výletníci jdoucí občas kolem
 domu si mohou myslet,
 že po nocích zdejší
 zahradu ničí nějaké psisko,
 ale už vážně nechybí nic jiného,

než aby se tu vyskytoval tvor,
který uvěří, že jsem hodná,
má ze mě radost, když přijdu,
a olízne mi ruku.

Laudatio na Aleksandra Kaczorowského
2016

Aleksander Kaczorowski a polsko-český dialog? Jedno patří k druhému! Těžko byste hledali někoho, kdo se o tento dialog zasloužil více, a navíc v tolika různých oblastech. Jako novinář a redaktor časopisů utvářejících veřejné mínění objasňuje čtenářům taje české politiky a její historické, geopolitické, sociologické a kulturní pozadí. Jako životopisec Václava Havla pomáhá Polákům porozumět této výjimečné osobnosti české politiky a kultury, přitom je však zasvěcuje do reálií období politického přelomu a let následujících. Ne nadarmo známý, i v Česku populární polský reportér Mariusz Szczygieł napsal: „Je to životopis Václava Havla, ale zároveň vyprávění o 20. století v srdci Evropy. Tu knížku Alku Kaczorowskému závidím.“ Není to ostatně jediná životopisná kniha v tvorbě tohoto polského bohemy – vydal už dvě různé biografie pro něj snad nejdůležitějšího spisovatele Bohumila Hrabala (Gra w życie. Opowieść o Bohumilu Hrabalu a Słodka apokalipsa). Autor v nich projevuje značnou erudici, když o spisovateli uvádí málo známá či zcela neznámá fakta. Zároveň je třeba zdůraznit, že Hrabalův životopisec ani na chvíli nevychází z formy, ani na chvíli ho neopouští ona důležitá schopnost vyprávět, zaujmout a vtáhnout čtenáře do děje. Jako překladatel uvedl do polského prostředí mj. Hrabalova Něžného barbara, ale také knižní rozhovor Kličky na kapesníku, který s tímto spisovatelem vedl László Szigeti (v polštině vyšel pod názvem Drybling Hidegutiego). Při své fascinaci Hrabalem objevil také prózu další vynikající osobnosti z jeho okruhu, Egona Bondyho (prozaická miniatura Mnišek v polštině nese název Noga świętego Patryka). Kaczorowski však překládal i dalšího výjimečného českého spisovatele 20. století, Josefa Škvoreckého (Przypadki niefortunnego saksofonisty jazzowego). Jako zkušený odborník na interview nám Kaczorowski přiblížil českou kulturu v knize

rozhovorů (nejen s Čechy, ale Češi tu převažují) Europa z plaskostopiem. Jako esejista a znalec literatury psal o mnoha významných spisovatelích a jejich díle. Vyzdvihneme tu především sbírku esejů Praski elementarz. Osobnosti, které se v této skvělé knize objevují, jsou v Polsku obecně dobře známé a mají široký okruh příznivců: jmenujme alespoň Franze Kafku (jako Pražan se přirozeně nachází v oblasti zájmu Kaczorowského, ačkoli – jak známo – kromě pracovních poznámek nic česky nenapsal), Milana Kunderu, Otu Pavla, Bohumila Hrabala. Hrdinou jedné ze studií je také Jiří Weil, v Polsku dosud téměř neznámý. Snad právě text v knize Praski elementarz přesvědčí o Weilových kvalitách některého z polských vydavatelů. Dokonce i v Kaczorowského autorské umělecké próze hraje české prostředí podstatnou roli, je to patrné už z názvu jeho románu Praskie łowy (Pražské lovy). Olomoučany však zřejmě zaujme i fakt, že kromě Prahy se v knize objevuje také olomoucká Ponorka. Aleksander Kaczorowski také dokázal ocenit zásluhy jiných o rozvoj česko-polského dialogu. Byl to on, kdo na smutečním shromáždění na počest Václava Buriana uvedl, že nejbližších pět set let nebude mít Polsko v České republice takového přítele. Nejbližších pět set let, a možná už nikdy. V roce 2015 Kaczorowski obdržel prestižní ocenění Ambasador Nowej Europy. O výjimečných osobnostech, jež jsou uhranuty určitou zemí a propagují tuto zemi ve své vlasti i ve světě, se hovoří jako o „skutečných ambasadorech“, „velvyslancích kultury“ atp. Toto označení je tak banální, že když ho tu používám, musím se červenat. V banalitách se však často skrývá pravda, a to pravda samozřejmě, jinak by nebyly banalitami. A tak vám tedy blahopřeji, pane velvyslanče Kaczorowski. Leszek Engelking

Aleksander Kaczorowski (*1969, Żyrardów) je polský překladatel, prozaik, esejista a novinář. Vystudoval bohemistiku v Ústavu slavistiky Varšavské univerzity (1998). Působil v deníku Gazeta Wyborcza (do června 2002), byl zástupcem šéfredaktora týdeníku Newsweek Polska. V současnosti je šéfredaktorem anglojazyčného čtvrtletníku Aspen Review Central Europe, který vychází v Praze. Překládal prózu Bohumila Hrabala, Egona Bondyho a Josefa Škvoreckého. Je autorem románu *Praskie łowy* (Świat Literacki, 2007), knihy rozhovorů *Europa z plaskostopiem* (Wydawnictwo Czarne, 2006), dvou zcela odlišných sbírek esejů *Praski elementarz* (Wydawnictwo Czarne, 2001, druhé vydání 2012) a *Ballada o kapciach* (Wydawnictwo Czarne, 2012) a také dvou biografii Bohumila Hrabala *Gra w życie. Opowieść o Bohumilu Hrabalu* (Wydawnictwo Czarne, 2004) a *Ślodka apokalipsa* (Wydawnictwo Czarne, 2016). Za biografii Václava Havla s názvem *Havel. Zemsta bezsilnych* (Wydawnictwo Czarne,

2014) byl v roce 2015 nominován na cenu Teresy Torańskiej časopisu Newsweek. Ve stejném roce za tuto knihu získal ocenění Ambasador Nowej Europy.

Laudatio na Lászla Szigetiho
2017

„Mojou hlavnou charakterovou črtou je družnosť a aktívnosť: som obrátený von, teda viditeľný. Samota, ktorú ľúbim a hlásam, vyplýva najviac zo snahy vrátiť k sebe city a myšlienky.“ Hoci autor týchto slov Michel de Montaigne hovorí o svojom charaktere, v jeho vyznaní nachádzame múdrosťou zušľachtenú podobu postojov, čo sami prežívame. Keď ma pred rokmi László Szigeti oslovil s návrhom preložiť Montaignove Eseje, presvedčil som sa, aký blízky mu je tento filozof. Nahliadam teraz do tejto múdrej knihy a zistím, že v načrtnutých skiciach rozpoznávam aj vydavateľa a kultúrneho dejateľa Lászla Szigetiho. Ved' či jeho povahu necharakterizuje družnosť a aktívnosť, či to nie je človek obrátený von? V dnešných časoch, keď sa toto obrátenie chápe ako mediálna prezentácia, treba hneď dodať, že sa obracal k tým, ktorí mali v sebe tvorivý potenciál a svojou aktívnosťou im pomáhal aktualizovať ho v kultúrnych dielach. Aj keď medzi nimi Montaignove Eseje chýbajú, ich rozsah a kultúrny prínos je pozoruhodný. Szigeti je viditeľný v diele, ktorého vznik sprostredkúval, je to kultúrny mediátor, ktorý si plným právom zaslúži postavenie tvorca. Miroslav Marcelli

László Szigeti (*1949, Dunajská Streda) slovensko-maďarský nakladateľ, redaktor, literárni kritik, reportér a politik z doby Sametovej revolúcie. Vyučil se číšníkem, absolvoval gymnázium s maďarským vyučovacím jazykom. Působil v novinách Új Szó, Nő. V roce 1989 spoluzakládal Maďarskou nezávislou iniciativu a Verejnosť proti násiliu (VPN). V roce 1991 spoluinicialoval vznik nakladatelství Kalligram, dále se podílel na vzniku měsíčníku Kalligram a filozofického časopisu Anthropolos. Knihy autorů, které vydával slovensky i maďarsky v rozličných edicích (Visegrád, Domino, OS, Váhy, Eseje, Ad fontes), získaly řadu cen a diplomů. Působil v množství správních rad učených společností, periodik, univerzit, spisovatelských svazů, kulturních a politických iniciativ na Slovensku a v Maďarsku. Je nositelem

celé řady ocenění, mezi nimi vynikají z r. 2001 Důstojnický kříž Maďarské republiky, 2003 Medaile Za zásluhy I. stupně České republiky, 2005 Mezinárodní visegrádská cena, 2006 Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej. V roce 2017 předal své nakladatelství v Budapešti a Bratislavě nastupující generaci.

Laudatio na Andrzeje S. Jagodzińskiego 2018

Andrzej Sławomir Jagodziński je takřka ideálním kandidátem na cenu za přínos ke středoevropskému dialogu, zvláště v oblasti kultury, vlastně je něčím na způsob chodícího prototypu ze Sèvres, či spíše z Prahy nebo Bratislavy. Jeho přínos je rozsáhlý a různorodý. Jagodziński, absolvent slavistiky na Varšavské univerzitě, celý svůj dospělý život věnoval snaze o vzájemné porozumění mezi národy střední Evropy. Především je překladatelem mnoha děl české a slovenské literatury, ale i přes slušnou řádku překladů tím jeho aktivity nekončí. Jagodziński je také publicistou. Působil jako korespondent deníku *Gazeta Wyborcza* v Praze a Bratislavě, byl členem redakce měsíčníku *Gazeta Środ-kowoeuropejska*, jenž vycházel jako příloha hlavních deníků v zemích visegrádské skupiny, v jiných letech byl zase redaktorem časopisu *Literatura na Świecie*. Pracoval ovšem také v diplomacii, byl kulturním radou Velvyslanectví Polské republiky v Praze a v Bratislavě. Několik let řídil Polský institut v Praze a poté i v Bratislavě. Byl ředitelem Visegrádského festivalu i Mezinárodního visegrádského fondu. Ještě před pádem komunismu v našich zemích spolupracoval s polským samizdatem, v němž vydal mimo jiné antologii české nezávislé literatury *Bez nienawiści* a knihu rozhovorů s českými spisovateli v emigraci *Banici*. Jako překladatel debutoval povídkami Slováka Dušana Mitany, ale publikoval například i překlady divadelních her a esejů Václava Havla, texty Josefa Škvoreckého (nejnovějším Jagodzińskiego počinem v oblasti překladu je kniha *Wszystcy ci wspaniali chłopcy i dziewczyny*, osobitý příběh českého filmu ve skvělém Škvoreckého podání), Viktora Fischla, Jaroslava Seiferta, Bohumila Hrabala, Pavla Kohouta, Milana Kundery či Jiřího Gruše. Za svou práci již získal četná ocenění, neboť si i mnozí jiní všimli, že se jakožto výše zmíněný prototyp na ocenění nejen hodí, ale vlastně jim i sám dává obsah... Jagodziński je laureátem ceny *Angelus* (za překlad Škvoreckého mistrovského díla *Příběh inženýra lidských*

duší), *Ceny Jiřího Theinera* (za vynikající zásluhy o propagaci české literatury v zahraničí) a ceny *Gratias Agit* udělované přátelům České republiky, kteří šíří její dobré jméno ve světě. Byl oceněn také Medailí Jana Masaryka. Andrzej Jagodziński i v současnosti připravuje další překlady. Leszek Engelking

Andrzej Sławomir Jagodziński (*1954, Włocławek) je polský filolog, překladatel české a slovenské literatury, publicista a diplomat. Vystudoval češtinu a slovenštinu na Varšavské univerzitě. Byl redaktorem opozičních časopisů, spolupracoval s Radou svobodné Evropy a po roce 1989 působil jako korespondent *Gazety Wyborczej* v Praze a Bratislavě, ředitel Polského institutu a kulturní rada ambasády. Překládal významné české a slovenské autory, mezi nimi Václava Havla, Josefa Škvoreckého, Bohumila Hrabala, Milana Kunderu, Jiřího Gruše, Pavla Kohouta, Ludvíka Štěpana, Dušana Mitana, Avigdora Dagana či Egona Hostovského. Je držitelem řady ocenění: Rytířský kříž Řádu znovuzrození Polska, *Gloria Artis*, *Medaile Jana Masaryka*, *Literární cena střední Evropy Angelus*, *Cena Jiřího Theinera*, *Gratias Agit* (ČR), *Cena Václava Buriana*, *Cena časopisu Literatura ve světě*, *Cena 100. výročí ZAiKS* a *Cena Literárního magazínu Książki*.

Laudatio na Jurije Andruchovyče 2019

Snad by bylo přehnané tvrdit, že Jurij Andruchovyč sám, vlastními silami, uvedl Ukrajinu do střední Evropy. Zcela nepochybně je však jedním z oněch „ukrajinských patriarchů“, kteří od prvních dní existence nezávislé Ukrajiny spoluutvářejí novou podobu své rodné kultury a umění. Narozen v roce 1960 v haličském Ivano-Frankivsku, „ukrajinské Olomouci“, v mládí spoluzakládal básnickou skupinu *Bu-Ba-Bu*. Česká wikipedie tuto zkratku rozepisuje jako *Burleska-Bordel-Bufonáda*, a je to sice překlad věrný, ovšem sotva ze dvou třetin. Ukrajinský balahan totiž rozhodně není žádný domácí český bordel, a tím spíše ne polský baľagan, nýbrž – světe div se – jarmareční divadlo ze 17. století, v němž odborníci vidí počátky profesionálního divadla na Ukrajině. Andruchovyč je této domácí barokní

tradici věrný, zatímco samo baroko, a o tom není nutné přesvědčovat nikoho v Čechách, na Moravě ani ve Slezsku, představuje přímo kvintesenci středoevropanství. Rekreaace, Perverze, Erz-Herz-Perz – už jen názvy Andruchovyčových knih napovídají, že jeho próza je opravdovým karnevalem podivnosti. Ale je to podivnost vytěžená z každodenní skutečnosti země nucené bojovat na život a na smrt o své místo v Evropě. Proto je právě autor Moskoviády nejlepším průvodcem po současné Ukrajině, jakého si lze představit. Kdysi jsem jej dokonce nazval „vrchním Ukrajincem“; chtěl jsem tím zdůraznit, jak důležitou hraje roli nejen jako vynikající umělec slova, ale také jako mluvčí ukrajinské nezávislosti. Toto označení však už ztratilo na aktuálnosti, neboť Andruchovyč vychoval – také v doslovném významu tohoto slova, o čemž svědčí literární úspěchy jeho dcery Sofie – celé pokolení svých nástupců: talentovaných prozaiků, básníků, publicistů a redaktorů. Proto došel jako umělec i jako člověk naplnění. Může se dívat do minulosti s hrdostí a do budoucnosti – s nadějí. Závěrem bych si dovilil osobní odbočku. Juriji, do dnes vzpomínám, s jakým pohnutím jsem četl první překlady Tvých knížek. Pamatuji si i tu krabici, ze které můj tehdejší šéf, šéfredaktor Gazety Wyborczy, vytahoval výtisky Moskoviády a obdarovával jimi hosty se slovy, že tohle si nutně musejí přečíst. Rád si představuji, že jedním z obdarovaných byl Vašek Burian, který v roce 2006 spolu s Tomášem Tichákem vydal v Olomouci Tvou první knihu v češtině. A po Rekreaacích přišly další: Moskoviáda a také Moje Evropa, kterou jsi napsal společně s Andrzejem Stasiukem. Od té doby Tvé knížky vycházejí po celém světě v překladech do alespoň patnácti jazyků a seznam tvých románů, esejí a básnických sbírek čítá už druhou desítku položek. Je mezi nimi třeba román Dvanáct obručí, za který jsi ve Vratislavi obdržel středoevropskou cenu Angelus. Uvedme i jiná velevážená ocenění: Herderovu cenu, cenu Ericha Marii Remarquea, cenu Hannah Arendtové, Goethovu medaili či konečně cenu Vilenica udělenou Ti před dvěma lety za celoživotní dílo. To vše řečeno proto, abych vyjádřil, že je pro nás velikou ctí, že ses rozhodl přijmout také naše skromné ocenění: cenu za kulturní přínos pro středoevropský dialog pojmenovanou po Václavu Burianovi. Básníku, překladateli a Tvém věrném čtenáři z Olomouce, „českého Ivano-Frankivska“. Aleksander Kaczorowski

Jurij Andruchovyč (*1960, Ivano-Frankivsk) je ukrajinský básník, prozaik, esejista, překladatel, rocker, bojovník za ukrajinskou demokracii, jeden z účastníků Majdanu. Je autorem šesti básnických sbírek a výborů, z prozaických děl zná český čtenář *Rekreaace*, *Moskoviádu* a knihu *Moje Evropa* (s Andrzejem Stasiukem). Andruchovyč je nositelem řady literárních ocenění, mj. Lipské

knížní ceny pro evropské porozumění (2006), Literární ceny střední Evropy Angelus (2006) a Ceny Hanny Arendtové za politické myšlení (2014). Do Olomouce autor přijíždí už počtvrté.

Laudatio na Moniku Sznajderman
2020

Monika Sznajderman si Cenu Václava Buriana za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu zaslouží jako málokdo. Nebudu přehánět, když řeknu, že kdybychom takovou cenu ještě neměli, museli bychom ji zvláště pro Moniku Sznajderman vymyslet. Za ty desítky knih středoevropských autorů, které vydala (a kvůli kterým málem zbankrotovala). Za úspěch mnoha autorů, kterým někdy vymýšlela knihy k napsání, i za knihy, které mohla napsat pouze ona. Za nakladatelství Czarne, které za více než čtvrt století své existence udělalo pro středoevropskou kulturu neméně než všechna středoevropská ministerstva kultury dohromady. Za stovky autorských čtení, za desítky edičních řad, za tucty domácích i mezinárodních festivalů. Za to, že i díky ní střední Evropa unikla osudu zkrachovalých mýtů z dob pozdního komunismu a stala se součástí naší společné evropské budoucnosti. Konečně také za to, Moniko, že jsi bezmála před čtvrt stoletím přijela na knižní veletrh do Olomouce, na pozvání jednoho českého básníka a překladatele, který si vysnil, že jeho rodné město bude jednou srdcem naší vysněné střední Evropy. Děkujeme ti, že dnes přijíždíš znovu, abys převzala jeho cenu. Děkujeme, že můžeme být spolu v srdci střední Evropy. Aleksander Kaczorowski

Monika Sznajderman (*1969, Varšava), vzděláním kulturní antropoložka, autorka řady odborných knih o roli videa v populární kultuře, mytologizaci nakažlivých chorob nebo literární metafoře šaška. Ve svých osobně laděných prózách *Padělatelé pepře*. *Rodinná historie* (2016) a *Pustý les* (2019) se dotýká bolestných osudů vlastní rodiny i osudů Nízkých Beskyd. Od roku 1996 vede prestižní vydavatelství Czarne. Za knihu *Padělatelé pepře* obdržela řadu ocenění, mj. cenu Marie a Łukasze Hirszwiczových, Literární cenu města Radomi a Cenu Jerzyho Turowicze. Za *Pustý les* získala cenu Portréty 2019 udělovanou měsíčníkem Kraków a nominaci na literární cenu Nike. Za svou činnost byla nominována také na Cenu Ryszarda Kapuścińskiego,

cenu Śląski Wawrzyn Literacki a na středoevropskou literární cenu Angelus. Posledních třicet let žije v Nizkých Beskydech na jihovýchodě Polska.

Laudatio na Martina Pollacka
2021

Vysvětlit důvod, proč je někdo vyznamenán cenou „Za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu“, není nijak složité. On nebo ona si svým životním dílem v tomto ohledu zasloužili zvláštní uznání a nezávislá porota se rozhodla zásluhy, tedy ono dílo, takto ocenit. Ale jak vzniká takový hluboký přínos, jak vůbec vzniká dialog mezi kulturami a jak se člověk stane Středoevropanem?

Mohlo by se zdát, že jednoduše: narozením! Ale Středoevropanem, nebo vůbec Evropanem z přesvědčení, se člověk nestane tak snadno, nestačí pouhý rodný list, aby „trvale“ zakotvil ve středoevropském prostoru. A ještě těžší je stát se slavistou, polonistou. – Martin Pollack se jím stal z přesvědčení a z vášně, ale také trochu proto, že k tomu kdysi dospěl na základě jistého rozporu hluboce zakořeněného v jeho vlastní rodinné historii. Babička, která se celý život cítila zavázána německví, chtěla, aby její vnuk studoval germanistiku. Vnuk však spontánně a vzdorovitě odpověděl: Ne, slavistiku! Tehdy se rozhodl vydat se jinou cestou, cestou vedoucí pryč z národního prostředí generace rodičů a prarodičů, takovou, která měla jednou rozřešit i rodinný vztah vůči nacismu, a které dnes vděčíme za jednu z nejdůležitějších knih ve střední Evropě, Mrtvý v bunkru.

Tedy – chvála babičkám! Kéž by všechny měly takový vliv. Zas tak jednoduché to však není. Rodinná situace pro něj jistě byla původní pohnutkou rozhodnout se pro jiný směr, který ho zavedl daleko do střední Evropy. Samotnou cestu si ale musel projít sám, nejdříve ji v sobě zpracovat a pak ji v tom nejpravějším smyslu slova sepsat. Člověku nic nespadne jen tak do klína samo od sebe. Když se dnes podíváme na výsledek, na literární dílo Martina Pollacka, ale také na jeho význam coby překladatele, reportéra, historika a zprostředkovatele kultury, pak se tento směr zpětně jeví jako jasný program, ať už tedy byl předem daný, nebo ne.

A zdá se, že ani název první Pollackovy knihy Halič není náhoda. Kniha nás přivádí do srdce Evropy, které bije jen trochu východ-

něji. Ano, právě tato střední Evropa se nás (na domnělém Západě) týkala tehdy a týká se nás i dnes. Když Martin Pollack píše o Polsku, o Haliči, o Ukrajině, musíme se ptát: „Není to i naše vlastní (zapomenutá) historie? Se vším tím známým i neznámým?“ Čím dále na východ totiž v této střední Evropě směřujeme, tím častěji narážíme na zranění, jizvy, dodnes nezhojené rány oněch nešťastných dějin, s nimiž bychom nejraději neměli nic společného, ačkoliv jsou součástí nás samých. Literatura Martina Pollacka má jasný cíl. Pojmenovává tyto rány, vypráví o zraněních, abychom na ně nezapomněli, abychom jim porozuměli, a činí tak i s jistou nadějí, že se z nich alespoň něco naučíme a uvědomíme si svou odpovědnost. Neboť to všechno tvoří součást příběhu střední Evropy, který je tak hutný a rozmanitý, tak protichůdný a bolestivý, tak smutný a tak krásný, že by nás neměl provázet jen jako turisty, když procházíme Prahou, Krakovem nebo Lvovem, ale měl by nám neustále připomínat, že každé místo ve střední Evropě má co do činění s námi. To sice Pollackova babička na mysli neměla, ale výsledek potvrzuje správnost tohoto tvrzení.

O čtyři roky později

Martin Pollack a střední a východní Evropa, to je dlouhý příběh. Příběh plný odvahy, přesvědčení a vášně. Dnes mám dojem, že Martin byl tehdy v září 2021 oceněn za něco, co ze současné Evropy postupně čím dál více mizí. Proto je dnes ještě více spojen s touto cenou a s Václavem Burianem, který byl sám polonistou a překladatelem. Během mnoha kulturních událostí, sympózií a čtení, kterých se v posledních dvaceti, třiceti letech účastnil v Polsku nebo v Ukrajině, se Martin možná někdy s Václavem i setkal – spojovala je vášně pro stejnou věc. Václav Burian zemřel v roce, kdy Putin napadl a anektoval Krym a v Donbasu zahájil válku, která západní Evropu nikdy doopravdy nezajímala. Místo toho, aby politici vykážali Putina do patřičných mezí, nadále jej obletovali a výsledek této politiky je známý. Sotva pět měsíců poté, co Martin Pollack obdržel Cenu Václava Buriana, začal Putin útok na celou Ukrajinu, aby dosáhl toho, co chtěl od začátku, tedy podrobit si zemi a její obyvatele a tím oslabit Evropu. Zatím ještě není v cíli, ale zdá se, že je na nejlepší cestě. Solidarita s Ukrajinou totiž slábne a v poslední době se dokonce válečnému zločinci zase třese pravici a pokládá se pro něj červený koberec. V ten večer, kdy Martin Pollack v Olomouci převzal Cenu Václava Buriana, se ukázal jako bojovník: „Jsem starý, jsem nemocný, ale rezignace pro mě nepřichází v úvahu.“

Na začátku tohoto roku Martin Pollack zemřel. Až do samého konce svého života pozorně sledoval dění ve východní Evropě, každý den četl noviny Gazeta Wyborcza a z nich čerpal informace, které mu chyběly v německých novinách; zprávy z Ukrajiny mu rvaly

srdce. Mladé ukrajinské novinářce, která s ním v únoru 2024 dělala rozhovor, řekl, že by tak rád cestoval do Ukrajiny, kdyby na to ještě měl sílu. Na její otázku „I teď, během války?“ odpověděl lakonicky: „Války se nebojím.“ Na konci rozhovoru pak konstatoval: „Opět musíme bezmocně přihlížet, jak zlo před našima očima sílí, v Evropě i ve většině ostatních částí světa.“ A dodal, že Evropa na to není připravena a tak raději předstírá, že tuto realitu nevidí a neslyší. Na závěr zdůraznil: „Ale taková reakce může být smrtící.“

Dnes, čtyři roky po onom večeru v Olomouci, mi jeho slova stále znějí v uších: „Ale rezignace pro mě nepřichází v úvahu.“ Je to varování? Odkaz? Chtěl nám dodat odvahu? Přál bych si, aby takto mluvili všichni v Evropě, nejen v Ukrajině: My nerezignujeme! Jenže k tomu je zapotřebí odvaha. (22. 8. 2025) *Gerhard Zeillinger*

Martin Pollack (*1944, Bad Hall, Horní Rakousko) vystudoval slavistiku a dějiny východní Evropy. Do roku 1998 byl redaktorem časopisu *Der Spiegel* a pracoval jako zvláštní zpravodaj ve Varšavě a ve Vídni. Později pokračoval v kariéře spisovatele na volné noze. Ve svých knihách se zabýval historií zemí, které prošly ve 20. století rozsáhlými změnami, jako jsou Halič nebo Bukovina. V roce 2004 vydal knihu *Mrtvý v bunkru. Zpráva o mém otci*, v níž se z velmi osobní perspektivy zabývá nacionálním socialismem a jeho důsledky. Za své překlady i literární tvorbu získal Pollack řadu ocenění, například Rakouskou státní cenu za literární překlad, Rakouskou státní cenu za kulturní publicistiku a Cenu Theodora Kramera.

Laudatio na Martina M. Šimečku
2022

Čech z narození, Slovák z vlastního rozhodnutí, Středoevropan ze zájmu a liberální Evropan z přesvědčení – tak by se dal charakterizovat Martin M. Šimečka, esejista, publicista a prozaik, letošní laureát Ceny Václava Buriana za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu. Střední Evropa má jen málo intelektuálů tak vysokého formátu a úrovně. Šimečka ve svých textech píše s velkým nadhledem o politice a nedávné historii, o společnosti a jejím vývoji, o nelehké cestě k demokracii a svobodě... Tématem je především Československo, respektive Česko a Slovensko, ale celý příběh se odehrává v kontextu

střední Evropy, takže v něm lze jako v zrcadle vidět celý region – byť jen v poměrně nedávné historii vlády populistického autokrata Vladimíra Mečiara, porušujícího zákony, jenž je jakýmsi předchůdcem vlád Kaczyńského a Orbána. Martin M. Šimečka má mimořádný smysl pro pozorování a jeho analýzy dokážou jako rentgenové snímky odhalit skryté společenské bolístky. Ve svých textech nikdy nevolí snadnou strategii distancování se ani neutíká od vlastní odpovědnosti, přestože ani na okamžik nebyl jedním z těch, kdo rozhodují. Někdy je velmi kritický k sobě samému, ale také ke svému národu, protože svou lásku projevuje právě takto vyzrálým způsobem. Dokáže psát o nesmírně složitých věcech s chutí, jednoduchým a sugestivním jazykem a se svou charakteristickou lehkostí stylu pojmenovává a jasně formuluje to, co je pro ostatní těžko uchopitelné. A některá jeho varování nutí k zamyšlení i po letech – například citát z knihy *Medzi Slovákmi* z roku 2017: „Lhostejnosť je tichým spolupachateľom zla, (...) o to nebezpečnejšie je, keď sa probudí démoni a v politice sa objaví fašizmus.“ V dnešním kontextu je to možná ještě aktuálnější než v době, kdy to Martin psal. *Andrzej Jagodziński*

Milan M. Šimečka (*1957, Bratislava) je slovenský autor a novinář. Byl jedním ze slovenských spisovatelů, kteří během komunismu publikovali v rámci „samizdatu“. Jeho román *Rok žaby* byl přeložen do angličtiny, francouzštiny a dalších jazyků a v roce 1994 získal cenu L. A. Times Book Prize. Byl jedním ze zakladatelů revolučního veřejného hnutí proti násilí na Slovensku v listopadu 1989. Šimečka také založil nezávislé nakladatelství Archa. Později se stal šéfredaktorem časopisu *Domino-forum*. Působil jako šéfredaktor deníku *SME*, nejvýznamnějšího slovenského deníku, a později jako šéfredaktor známého českého týdeníku *Respekt*. Od roku 2016 působí jako komentátor pro nově vzniklý slovenský deník *Dennik N*.

Laudatio na Tarase Prochaska
2023

Vždycky jsem rád Tarase pozoroval ve městě. V Ivano-Frankivsku, Lvově nebo Krakově. Pokaždé vypadal, jako by přicházel odněkud zdávna a zdaleka. Z hor, z lesů, ze svých Karpat, z nitra své botaniky. Mohutný, plavovlasý, trochu zpomalený a usměvavý. V Paříži,

v Londýně a New Yorku by to asi bylo stejné. Prostě by se procházel bosky Pátou Avenue a basta. Stejně jako jednou v Krakově, kde byl na jakémsi stipendiu a právě zkoušel, jestli se dá po městě pohybovat bez bot. Dalo se. Jen musel prokázat velkou odolnost těla i ducha, protože to bylo zrovna uprostřed léta. To je celý Taras: zvědavě a ironicky zkoumá hranice mezi civilizací a přírodou. Zjišťuje, zda to všechno, čeho jsme dosáhli, je skutečně potřebné a smysluplné. S jeho psaním je to podobné. Je mistrem jazyka, a tedy mistrem kultury, ale zároveň příběhy, které vypráví, pramení z jakési starší, předjazykové hlubiny. Jako by se s jazykem dohodl, že jej bude používat k předávání mnohem starších sdělení z dob, kdy ještě nebylo komu vyprávět a kdo by poslouchal. Připadal mi jako z podsvětí. Proto ho tak rád pozoruju ve městě, neboť se po něm rozhlíží, jako by to byl les. Kdysi jsme spolu ve Lvově zašli do kultovního podniku s názvem Kryjivka, tedy něčeho na způsob partyzánské skrýše nebo bunkru. Bylo to hluboko ve sklepech a vcházelo se tam na heslo, které znělo „Slava Ukrajinii!“. Interiér byl stylizovaný jako bunkr UPA, obložený dřevěnými kůly, na zdech visely samopaly, propagandistické plakáty, petrolejky a kdovíco ještě. Nahuštěné obecnstvo uvnitř mluvilo hlavně anglicky a španělsky, samé dredy a tetování. Podávala se teplá vodka a studené klobásy. Surrealismus toho místa dával naději, že zoufalství dějin bude aspoň zčásti zmírněno či zaléčeno znečitlivující směsí světové popkultury. Vcelku brzy jsme se zase vrátili na povrch, protože v Kryjivce se to prostě nedalo vydržet. V tom opravdu připomínala skutečný bunkr: Byla lvovská, nejspíš víkendová noc, protože město zářilo a třpytilo se jak kůže podsvětního tvora. V tom se z průchodu vynořily dva stíny a rychle se blížily k nám. Mimoděk jsem znervózněl, protože u podsvětních měst přes víkend člověk nikdy neví. Mezitím ale jeden ze stínů padl před Tarasem na kolena, zvedl ruce a tlumeně zasténal: Prochasko! Uklidnil jsem se, pohlédl na velebeného autora a řekl mu: Seš bůh, Tarasi! Jemně se usmál tím svým jedinečným způsobem, svědčícím o tom, že se výborně baví, neurčitě máchl rukou a šlo se dál. Zato mimo města jeho duše ožívala. Stejně jako jeho vyprávění. V Čornohoře, kde jsme celý boží den vystupovali na Petros, a pak z něj mrtví únavou scházeli přes borůvkové pláně, abychom v malé hospůdce (v Jaremči?) snědli všechno, co se dalo sníst a vypili vše, co šlo vypít. Bylo nás na túře asi deset, takže to nebylo nic těžkého. Nebo v Gorganách, kde jsme se na celý den do hor vydali jenom se zásobou koňaku, aniž by nám došlo, že Gorgany nejsou Čornohora a na pramenitou vodu tam jen tak nenarazíš. Anebo na Podolí ve skoro tropických Zališčykách, v bujném zelení nad prastarým meandrem řeky Dněstr, starším než lidstvo samo. Anebo, anebo, anebo... Taras se na všech těch místech proměňoval. Jako nějaký karpatský nebo podolský Antaios nabíral

novou sílu, jakmile pod nohama ucítil skutečnou, živou půdu. Vyprávěl prostě příběhy o obyčejných lidech, které se mísily s lidovými legendami, a jedno od druhého nešlo odlišit. Nikdy jsem ho neviděl v botách. Vždycky v sandálech. Zdálo se, že by mohl žít v každé zeměpisné šířce, v každém podnebí, pod podmínkou, že by se naučil poznávat místní rostliny, názvy hor a řek. Ach, zní to spíš jako elegie nebo vzpomínka. A elegie to ve své podstatě je; elegie na dávné časy, které jsou nenávratně pryč. Naposledy jsme se viděli minulý rok v Drohobyči na festivalu Bruna Schulze. Zkoušeli jsme pít víno a žertovat jako dřív. Moc nám to nešlo. Možná nám bylo spíš do breku než do smichu. Když jsme se objali na rozloučenou, ucítil jsem ve svých ramenou jeho silné masivní tělo a napadlo mě, že si poradí. Má v sobě totiž jakousi starou, předvěkou sílu, a zároveň dětskou nevinnost. Konec. Andrzej Stasiuk

Taras Prochasko (*1968, Ivano-Frankivsk) vystudoval biologii na Lvovské univerzitě, účastnil se protestního studentského hnutí, pracoval jako učitel biologie, výzkumný pracovník v lesnictví, barman a scenárista, rozhlasový dýdžej, reportér a publicista ve lvovských, frankivských a kyjevských periodikách. Autor románu *Непорцми* (Jinací, 2002), sbírek próz *Інші дні Анни* (Jiné dny Anny, 1998), *FM-Галичина* (FM Halič, 2001), *Порт Франківськ* (Přístav Frankivsk, 2006), *З цього можна зробити кілька оповігань* (To by vystačilo na několik povídek, 2005), *Ботакє* (Jetotak, 2010), *Так, але...* (Tak, ale..., 2019). Přeložil z polštiny dílo Stanisława Vincenze a Andrzeje Stasiuka, je spoluautorem (s ilustrátorkou Marjanou Prochasko) dětské tetralogie o krtcích *Хто зробить сніг* (Kdo udělá sněh, 2013), *Куди зникло море* (Kam zmizelo moře, 2015), *Як зрозуміти козу* (Jak porozumět koze, 2016), *Життя і сніг* (Život a sněh, 2017).

Laudatio na Jacka Purchlu
2024

Počátkem devadesátých let začalo ministerstvo kultury nabízet zahraniční stipendijní pobyty. Většina uchazečů zamířila na Západ, sám jsem si zvolil Krakov. Bylo to počátkem roku, zima byla strašlivá, když jsem si na ústředním hřbitově opisoval údaje z náhrobků, málem mi umrzly prsty. Krakov jsem sice povšechně znal z předchozích

výletů za „starého režimu“ (bienále grafiky v galerii Bunker; dozvuky návštěvy papeže Jana Pavla II. v roce 1979, Tyniec apod.), ale teprve nyní jsem měl čas seznamovat se s tím úchvatným městem víc – přirozeně zejména z hlediska toho, co mě zajímalo i doma: vitráže Stanisława Wyspiańskiego ve františkánském kostele a v domě lékaře, Planty, pozdní historismus v ulici Retoryka, zelený klín jménem Blonia a Kopiec Kościuszki, Kazimierz, Rydlówka, jeden z kostelů v ulici Grodzka (pojmenovali jsme podle něj syna) ad. Nejen abych se zahřál, vyseďával jsem taky v Jagielloňské knihovně, listoval a vypisoval z polských časopisů z doby kolem 1900 a žasl nad tím, že někteří čeští básníci v nich uveřejňovali verše dřív než doma. Pojal jsem dokonce pošetilý nápad vytvořit průvodce po historizujícím a secesním Krakově. Někdo mi naštěstí poradil, že mám zajít za prvním náměstkem primátora na radnici, prý má největší přehled o všem z tohoto hlediska podstatném. Na rozloučenou mi zanotoval úryvek ze staré vojenské písničky „V Olomuńcu na Fiszplacu“. Tak jsem poznal Jacka Purchlu. Mohlo to být o deset let později, kdy se mezi námi rozvinula spolupráce. Pan profesor založil v roce 1991 Mezinárodní centrum kultury, my jsme v Olomouci o něco později připravovali podobný regionální přesah – Středoevropské fórum. V průběhu příprav výstavních projektů ve starobyklých prostorách domu „Pod Kruki“ na Rynku Głównym 25, který Jacek po léta adaptoval, jsme se seznamovali stále víc a blíže. Poznával jsem v něm jednoho z těch noblesních Poláků, opravdových gentlemanů s vybranou aristokratickou formou, vynikajícího a neúnavného organizátora různorodých kulturních akcí s takřka celoplanetárními rozměry, ale rovněž uměleckého historika, který na rozdíl od většiny z nás, úzce specializovaných, představuje pravý opak. Možná ho k tomu přivedlo studium, ale domnívám se, že takové široké zaměření, jakým je on proslulý, pod jaké je schopen zahrnovat svoje výstavní i publikační projekty, jak uvažuje o ochraně co nejširěji pojímaného kulturního dědictví, je od narození. Jen namátkou: Svět před katastrofou (Židé v meziválečném Krakově), Krakov uprostřed Evropy, Sochař Igor Mitoraj. Ale také výstava Otto Wagnera na originálních kresbách z městského muzea ve Vídni zapůjčená – nedovedu si to jinak vysvětlit – pouze díky Jackovu věhlasu a kouzlu osobnosti. Obdivoval jsem, jak otevřeně a současně citlivě vstupuje na dodnes tenkou půdu ztracených zemí za hranicí Molotov-Ribbentrop. Jak se snaží uchopit tohle děsivé téma z kulturního, tj. nezvykle širokého a hluboce vypovídajícího hlediska. Krakov v něm má bezpochyby jednu z těch výjimečných osobností, kterých se málokdy dostává, citlivou, pokornou a zároveň sebevědomou, přesný opak dnešních národovců, skeptiků, údajných konzervativců a autoritářů. Bylo štěstím poznat ho. Naše poslední setkání se uskutečnilo v den, kdy spadlo letadlo s polskou delegací do Katyně. Jacek byl jako

pokaždé pohostinný, ale také velmi nervní, stále se vracel k myšlence, že se něco důležitého láme... Brzy jsme ho tedy zanechali jeho starostem a povinnostem a vydali se s davy Poláků ke katedrále na Wawelu. A jako dovětek mi přišla velká, jako vždy velmi objevná a navíc aktuální kniha „Mýtus Haliče“, redigovaná profesorem Jackem Purchlou. *Pavel Zatloukal*

Jacek Purchla (*1954, Krakov), řádný profesor humanitních věd. Zakladatel (1991) a ředitel (do roku 2017) Mezinárodního kulturního centra v Krakově; vedoucí Institutu evropského dědictví MCK. V letech 1990–1991 náměstek primátora Krakova. Řádný člen Polské akademie věd a umění; vedoucí katedry hospodářských a sociálních dějin na krakovské ekonomické univerzitě. Předseda Akademické rady Jagellonské univerzity. Zabývá se výzkumem rozvoje měst, sociálními dějinami a dějinami umění 19. a 20. století a také teorií a ochranou kulturního dědictví. Předseda Polského výboru pro UNESCO (2015–2020); v letech 2016–2017 předseda Výboru pro světové dědictví UNESCO. Od roku 2018 místopředseda Europa Nostra.

ČLENOVÉ POROTY V LETECH 2016–2025

Zofia Bałdyga (česko-polská básnířka a překladatelka, programová ředitelka Ceny Václava Buriana) Tomáš Tichák (český fejetonista, publicista, vydavatel a jazzový hudebník)

Petr Borkovec (český básník, prozaik, překladatel, publicista, autor knih pro děti) Marián Hatala (slovenský básník, prozaik, překladatel, publicista a pedagog)

Sabine Voda Eschgfäller (italská germanistka, básnířka a překladatelka) Ján Gavura (slovenský básník, překladatel a literární kritik)

Mária Ferenčuhová (slovenská básnířka, překladatelka, filmová historička a teoretička) Lena Dorn (německá překladatelka, autorka, slavistka)

István Vörös (maďarský literární vědec, básník, literát, dramatik, esejista a překladatel) Leszek Engelking (polský básník, překladatel, literární vědec)

HOSTUJÍCÍ KRITICI

Tomáš Gabriel (2019, český básník a literární kritik) Veronika Rácová (2020, slovenská literární kritička)

LAUREÁTI V KATEGORII ZA POEZII

Milan Děžinský (CZ) 2016 Aleksander Kaczorowski (PL)

Tomasz Różycki (PL) 2017 László Szigeti (SK)

Michał Habaj (SK) 2018 Andrzej Jagodziński (PL)
Jarosław Mikołajewski (PL)

Max Czołlek (DE) 2019 Jurij Andruchovyč (UA)

Dagmara Kraus (DE) 2020 Monika Sznajderman (PL)

Ondřej Macl (CZ) 2021 Martin Pollack (AUT)

Dominika Moravčíková (SK) 2022 Martin M. Šimečka (SK)

Katarína Kuchelová (SK) 2023 Taras Prochasko (UA)

Zita Izsó (HU) 2024 Jacek Purchla (PL)

LAUREÁTI V KATEGORII ZA KULTURNÍ PŘÍNOS KE STŘEDOEVROPSKÉMU DIALOGU

PRAVIDLA

- I Výbor Ceny Václava Buriana jmenuje mezinárodní porotu.
- II Každý z porotců (s výjimkou čestného člena poroty za Výbor Ceny Václava Buriana) má právo nominace jednoho básníka či básničky. Každý z porotců (s výjimkou čestného člena poroty za Výbor Ceny Václava Buriana) disponuje jedním hlasem při závěrečném hlasování o vítězi.
- III Nominace je spojená s pozvánkou k účasti na autorském čtení v Olomouci. V případě osobní účasti náleží básníkům i porotcům zápisné ve výši 200 €.
- IV Každý z porotců připraví biografii a krátké laudatio na svého nominanta či nominantku.
- V Básně jsou publikovány v Bedekru ve všech jazycích Ceny Václava Buriana.
- VI Cena Václava Buriana se uděluje ve dvou kategoriích. Laureátu/laureáta ceny Za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu vybírá korespondenčně mezinárodní kolegium složené ze členů Výboru Ceny Václava Buriana a dosavadních laureátek/laureátů Ceny. Cenu Za poesii uděluje porota – viz bod I. a II.
- VII Veřejně přístupná čtení doprovází hlasování o Cenu diváků.
- VIII Autorská čtení doprovází veřejná diskuze poroty o přednesených básních.
- IX Všem zúčastněným básníkům a básničkám náleží odměna ve výši 200 €. Laureátovi/laureátce ceny Za kulturní přínos ke středoevropskému dialogu náleží odměna ve výši 1000 €. Laureátovi/laureátce Ceny diváků náleží odměna ve výši 200 €. Ocenění přijímají také brož zhotovenou podle návrhu Martina Buriana.

DESET LET CENY VÁCLAVA BURIANA OLOMOUC

Vydal Výbor pro Cenu Václava Buriana a Muzeum umění Olomouc u příležitosti desátého ročníku Ceny Václava Buriana Olomouc, který se uskutečnil v CENTRALU Muzea umění Olomouc ve dnech 10. a 11. října 2025.

BÁSNĚ

Milan Děžinský
Tomasz Różycki
Jarosław Mikołajewski
Michał Habaj
Max Czollek
Dagmara Kraus
Ondřej Macl
Dominika Moravčíková
Katarína Kucbelová
Zita Izsó

PŘEKLADY

Iveta Mikešová
Sabine Eschgfäller
David Voda
Marie Iljašenko
Kateřina Klabanová
Robert Svoboda
Zuzana Henešová

TEXTY

Jan Jeništa
David Voda
Zofia Bałdyga
Leszek Engelking
Mirosław Marcelli
Aleksander Kaczorowski
Gerhard Zeilinger
Andrzej Jagodziński
Andrzej Stasiuk
Pavel Zatloukal

REDAKCE

Zofia Bałdyga
Alexandr Jeništa
Jakub Kovařík
Petra Ševců

PRODUKCE

Zofia Bałdyga
Alexandr Jeništa
Petra Ševců
David Voda
Kamil Zajíček

FOTOGRAFIE

Petr Palarčík

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Jakub Kovařík

KRESBA

Martin Burian

TISK

Grafické papíry,
Olomouc

NÁKLAD

200 ks

[HTTPS://
WWW.CVBO.CZ](https://www.cvbo.cz)

Zvláštní poděkování patří Zuzaně Burianové a Martinu Burianovi za jejich laskavou a štědrnou podporu.

MUO | CENTRAL  **MINISTERSTVO KULTURY**



Univerzita Palackého
v Olomouci



Filozofická
fakulta



Lisztův institut
Maďarské kulturní centrum Praha



ÖSTERREICH
ZENTRUM OLOMOUC
RAKOUSKÉ CENTRUM
UNIVERZITY PALACKÉHO

Olomouc
Český rozhlas

 **Olomoucký kraj**

Neurologie
Elektromyografie, s.r.o.

DESET LET CENY
VÁCLAVA BURIANA OLOMOUC

MILAN DĚŽINSKÝ

TOMASZ RÓŻYCKI

MICHAL HABAJ

JAROSŁAW MIKOŁAJEWSKI

MAX CZOLLEK

DAGMARA KRAUS

ONDŘEJ MACL

DOMINKA MORAVČÍKOVÁ

KATARÍNA KUCBELOVÁ

ZITA IZSÓ

obálka č. 3/10
citace z básně Maxe Czollka na straně 141



<https://www.cvbo.cz>
ISBN 978-80-88621-39-3